

LIETUVOS VAIZDAI PUOŠIA AMERIKIEČIŲ RŪMUS

Nei latviai, nei estai turbūt negali pasigirti tremtyje turį tiek menininkų kaip mes. Čia turima galvoje plastinio meno atstovus.

Vienas žymesnis mūsų meno kritikas teigia, kad tremtyje yra atsiturė net apie 80% lietuvių dailininkų.

Nenuostabu, kad mūsų tautiečiai su savo kūriniams taip gerai užsirekomendavo, kad kai kurie jų jau lyginami su pasaulinio masto meistrais.

Buvęs Kauno operos dekoratorius grafikas prof. Dobužinskis jau visa eilę metų New Yorko operai kuria dekoracijų projektus. Prof. Dobužinskio nuostabiomis dekoracijomis gėrisi tūkstančiai operos lankytojų, o meno kritikai nekarta yra pažymėję, kad tasai dailininkas dar caro laiku Rusijoje stovėjęs tos imperijos grafikų prekyboje.

Be dekoracijų projektų prof. Dobužinskis yra sukūręs ir kitų įvairių grafikos esyzių, kurie dabar puošia ne tik privačių meno mėgėjų butus, bet valdinių ir bendrovių rūmus.

Tiek lietuvių visai bendruomenėi, tiek mūsų dailininkams yra nemaža garbė, kad prof. Dobužinskio asmenyje turime pasaulinio masto grafiką.

Greta prof. Dobužinskio savo kūriniams jau papuošė ne vieno amerikiečio rūmus ir dailininkas J. Puzinas. Tas vienas iš gabiųjų prof. Purvito mokinių bus jei ne pralenkęs, tai bent pasiekęs tajį originalų prof. Purvito (latvi).

Kalifornijos meno mėgėjai ir net įstaigos jau turi įsigiję vieną kitą J. Puzino tapybos darbą, kurių tarpe ir Lietuvos vaizdų.

Tapytojas J. Pautienius jau kuris laikas piešia įvairius papuošimus didžiulei Chicagos firmai Reingolds Co. Be kitų aliejinės tapybos (špachtelio) darbų, kuriais tas mūsų dailininkas puošia Reingolds rūmus yra ir vienas Lietuvos peizažas. Šių metų pradžioje tapytojas J. Pautienius spalvingais kūriniams pasiūšė Cicero St. Anthony Ass. Savaine aišku, kad to banko lietuviams lankytojams malonu matyti keletą būdingų mūsų mielos tėviškos peizažų.

Senesnės kartos tapytojas A. Staneika jau nuo seniau gyvendamas Philadelphiaus priemiestyje irgi turi neblogą pasisiekimą. Be eilės portretų to miesto turtuoliams tapytojas A. Staneika nupiešė ir peisažų.

Šiomis dienomis tasai menininkas buvo atvykęs į Chicago gauti reikiamos medžiagos vienam istoriniam paveikslui. Mat, Philadelphiaus milijoninis miestas ruošiasi pagerbti vieną amerikietį jūros admirolą, tad norima turėti ir to asmens portretą.

Tapytojas A. Staneika tuo reikalu jau lankėsi Chicagos miesto istoriniame muziejuje ir gavo šiek tiek įsivaizdavimo bendraminčiai. Mes kviečiame tenyksiūsi Tautinės Sąjungos ir kitų patriotinių organizacijų narius ir tai atkreipti dėmesį.

I mūsų kvietimą telkti naujus skaitytojus dar neatsiliepė: Brooklyn, Boston, Detroit, Philadelphiaus ir kitų kolonijų bendraminčiai. Mes kviečiame tenyksiūsi Tautinės Sąjungos ir kitų patriotinių organizacijų narius ir tai atkreipti dėmesį.

Rimšos geriausiais meno darbais jau pasipuošė milijonieriai, muziejai, meno mėgėjai, teatrai. Jis yra vienas žymiausių P. Amerikos menininkų, tai pripažino ir ispanų spauda.

Paskutinėje J. Rimšos kūrinių parodoje jo paveikslai buvo nupirkti net po 5000-7000 dolerių, tai tikrai sensacingos kainos.

Reikia manyti, kad ir Kanadoje gyvenę lietuviai menininkai bus jau papuošę savo kūriniams vieną to krašto rūmą.

O P. Amerikoje dailininko J.

DIRVA

THE FIELD

The Ohio War
Commission
COLUMBUS, OHIO

Žinios iš pavergtos Lietuvos

Šiame Dirvos numeryje dedame iš TREMTIES (vienintelio dabar Vokietijoje leidžiamo lietuviško savaitraščio) pasikalbėjimą su asmenimis, neseniai iš šiaurės geležinės uždangos patekusiais iš Lietuvos. Tuo pačiu metu gavome ir ELTOS ilgą pasikalbėjimą su tokiais asmenimis, kurie santrauką čia irgi dedame.

— Ar girdimas Lietuvoje "Amerikos Balsas?"

Taip, tik smarkiai trukdo, kartais negalima išgirsti net išties žodžių. Klausosi miestuose. Kaimai negali klausytis, nes neturi radijo aparatų ir elektros. Visi Smetonos [kaip taisyklė atvykusieji prieškarinius laisvos Lietuvos laikus vadina "Smetonos laikais" (E)] laikų radijai buvo suregistruoti. Oficialiai klausytis nedraudžia, tik faktiškai seka, o jei ką sugriebia, tas savo "porciją" tada atsiima.

Žmonės naujienas ir kita daugiausia sužino iš AB. AB per daug šneka apie bolševikų žiaurības. Tai žmonės Lietuvoje žino net pergeriai. Politikos apžvalgų ir stiprinančių žinių norėtų daugiau. Žmonėms patinka Aušros Vartų New Yorko klebono kalbos sekmadieniais.

— Ar tebėra išsilaikę Aušros Vartai? Kaip yra su kitais paminklais?

Pamaldos laikomos. Žmonių prisirenka daug. Paskutini kartą Aušros Vartuose esu buvęs šių metų birželio mėnesį. Eidami pro šalį, daugumas dar ir dabar

Dirvos talka

Iki spalio 8 d. Dirvos skelbiama tinka dave 140 naujų skaitytojų. Jie sudaro 439 taškus. Atskiri talkininkai iki minėtos dienos turėjo taškų:

	Taškai
1. Paplėnas J., Chicago	119
2. Astrauskas St., Worcester	88
3. Česonis A., Baltimore	24
4. Saladzius Pr., Rochester	16
5. Lukošius P., Australija	10
6. Diržys A., Venecuela	8
7. Kėsgaila S., Kanada	8
8. Smigelskis A., Cleveland	8

Kiti talkininkai turi po maršalų taškų.

I mūsų kvietimą telkti naujus skaitytojus dar neatsiliepė: Brooklyn, Boston, Detroit, Philadelphiaus ir kitų kolonijų bendraminčiai. Mes kviečiame tenyksiūsi Tautinės Sąjungos ir kitų patriotinių organizacijų narius ir tai atkreipti dėmesį.

Rimšos geriausiais meno darbais jau pasipuošė milijonieriai, muziejai, meno mėgėjai, teatrai. Jis yra vienas žymiausių P. Amerikos menininkų, tai pripažino ir ispanų spauda.

Paskutinėje J. Rimšos kūrinių parodoje jo paveikslai buvo nupirkti net po 5000-7000 dolerių, tai tikrai sensacingos kainos.

Reikia manyti, kad ir Kanadoje gyvenę lietuviai menininkai bus jau papuošę savo kūriniams vieną to krašto rūmą.

O P. Amerikoje dailininko J.

nusiima kepurės, ne vienas, be to, užsuka ir pasimelsti. Tačiau Vilniaus katedra jau uždaryta, nors ir nepaversta, kaip kai kurie lenkų laikraščiai rašė, šokių sale ar grūdų sandėliu. Nebėra nė Trijų Kryžių. Gedimino bokštas atremontuotas, sustiprintas. N. Lietuvos paminklai, ypač apskrities miestuose, jau nuversti. Širvintose nepriklausomybės kovų paminklas, šiauliuose karo lakūnų kapai etc. dar palikti.

— Koks Lietuvos vyskupų likimas?

Jų likimas nežinomas: jie buvo suimti ir dingę. Tik vienas vysk. Paltarokas yra likęs ir eina savo pareigas. Daug kunigų, bet bažnyčios, negalėdamos sumokėti per didelių mokesčių, buvo uždarytos. Pernai Klaipėdoje lankėsi vyskopo įgaliotinis, sakė pamokslus, teikė Sutvirtinimo sakramentą, bet kai grįžo atgal, tai buvo suimtas Teisijų stoty tiesiai iš traukinio. Kretingojo po bylos, kur vienuoliui buvo apkaltinti slėpę partizanus ar jiems padėję, vienas vienuolis buvo viešai 1947 m. pakartas. Paprastai kunigai, kaip ir kiti suimtieji, dingsta dažniausia tyliai ir po nakties.

— Ar plačiai Lietuvoje žinomi partizanai?

Taip, jie krašte žinomi, nors apie juos viešai nieks nekalba. Ir jie savo darbą atlieka. Daugiausia veikia mažomis grupelėmis. Jų padėtis labai sunki. Sunku ir ginklą gauti. Taip pat jie labai žiauriai persekiojami. Sugautieji partizanai ar jų artimieji dabar jau taip viešai, kaip kad seniau nukauti nepalikami miesteliuose tyso.

L. Šimučio - P. Grigaičio telegrama

Draugo vedamajame straipsnyje yra paskelbtas prisipažinimas, jog pereitame Dirvos numeryje minėta L. Šimučio su P. Grigaičiu Vlikui išsiųsta telegrama esanti išsiųsta ne Amerikos Lietuvių Tarybos, bet tik judviečių vardu. Jie turį gi teisę kalbėti savo vardu.

Žinoma, įjėmduviem savo vardu kalbėti teisės niekas ir negi. Netvarkoj yra tik tai, kad jėdu, siųsdami savo asmeninę nuomonę, jį pasiuntę taip, kad galėtų visdėlo susidaryti įspūdis, jog tai yra Tarybos tokia nuomonė. Štai tos telegramos pilnas turinys:

"M. Kruvačiui, Goethestrasse, Pfungel b/Reutl. Susipažinę su susitarimo tekstu jau žinau, kad Vlikas smuko lytinis su lygiu sprendžiamas politikos, diplomatijos ir būsimos Lietuvos santvarkos klausimus. Mums nesuprantamas Vliko delegacijos sutikimas pripažinti Lorazaičio neteisėtą titulą ir tik per jį santykiams su veikiančiais diplomatais. Altas remia Vliką finansiskai ir gina jo autoritetą visuomenėje. Tas susitarimas pastato Altą keblion padėtin. L. Ši-

— Kokios žmonių nuotaikos? Ar laukia karo?

Nuotaikos prastos. Jei taip truks ilgesnį laiką, padėtis tėvynėje bus be galo liūdna. O kur karo nelauksi? Visi laukia laukia ir tarp savęs, žinoma tarp patikimųjų, šneka: karas tikriausiai prasidės birželio 15 d. Bet kai ateina birželio 15-ji, o karo vis dar nėra, tada vėl tvirtina: duodu galvą, kad bus liepos 1-ją. O kai ir tada jis neprasideda, nuliūdę ima laukti pavasario... Kad Lietuvoje šiuo metu vykėtų spec. pasirušimai karui ar vyry tam reikalui mobilizacija, pasakyti nebūtų galima. Kariuomenės judėjimas atrodo normalus.

— Ką žino žmonės apie išbėgusius į Vakarus?

Apie vienus sužino iš laikraščių, apie kitus iš A. B., apie trečius iš pasakojimų vad. "repatriantų", grįžusių savo ar savo noru iš Vakarų. Vieni iš grįžusių buvo tiesiai pasiųsti į Sibirą, kitiems dar buvo leista kurį laiką pagyventi Lietuvoje, 3-ti dar ir dabar tebegyvena, bet turi kas trečia dieną ar kiek rečiau eiti registruotis į miliciją. Jiems ir darbo kur kas sunkiau susirasti, nes laikomi nepatikimais.

Apie tremtinius ir jų daromą pastangą savajam kraštui išvaduoti daugiausia sužino per radiją. Tik nori visi, kad tokių žinių būtų kodaugiausia. Kad kas nors būtų radęs į Lietuvą paleistų laisvės balionų, kaip kad jie siunčiami į Čekoslovakiją ar Lenkiją, atvykusiems iš ten neteko girdėti; taip pat neteko matyti nei tokių radijo aparatų, apie kuriuos skaitėm V. Europoje "Naujienuose". (B. d.)

mutis. P. Grigaitis." Tegul kiekvienas dabar sprendžia, ar tokią telegramą gavęs Vlikas neturi pamato galvoti, jog tai yra oficiali Amerikos Lietuvių Tarybos nuomonė?

Tiesa, telegrama ir adresuota ne Vlikui, o tik Krupavėčiui, bet kadangi Krupavėčiui yra Vliko pirmininko, o L. Šimutis su P. Grigaičiu yra Tarybos pirmininkas ir sekretorius, tai savaime tokia telegrama atsidūrė Vliko posėdyje, kaip Tarybos telegrama Vlikui...

Jei L. Šimutis būtų telegrafavęs į sau artimos grupės asmenį Vlikę, o Grigaitis — į savo, tai būtų tikrai asmeninės telegramos ir jas žinotų tik tie asmenys, kuriems jos siųstos. Tai būtų asmeniniai patarimai atitinkamiems Vliko nariams, kuriais jie naudotųsi arba nesinaudotų, reikšdami savo nuomones. Tokių telegramų ir laiškų, kiek mums žinoma, yra buvę ir daugiau įvairiems Vliko nariams iš įvairių asmenų, bet jos, žinoma, kaip buvo, taip ir liko asmeninės telegramos. Ši telegrama tačiau savo turiniu ir forma siekė sudaryti Vlikui įspūdį, kad čia kalba Taryba, ir kad ji, ko gera,

Chicagos lietuvių tarybos rugsėjo 30 d. suaukta metinė Chicagos lietuvių konferencija Lietuvių Auditorijoje šiais metais sutraukė mažiau dalyvių negu pernai.

Aktualiausiomis mintimis dalyvių kalbėjo Lietuvos konsulas Dr. Daužvardis, išskeldamas naujus reikšmingus didžiųjų politikojų ir pabrėždamas Vliko delegacijos ir Lietuvos Diplomatijos šefo susitarimo svarbą koordinuoti Lietuvos vadavimo darbu. Dr. Daužvardis palinkėjo, kad vienybės keliu būtų einama ir toliau.

ALTO vardu kalbėjo net trys atstovai: Šimutis, Grigaitis ir Vaidyla. Ir nors pirmųjų dviejų kalbos buvo gerokai ilgos, daugelis dalyvių pasigedo jose pasisakymo aktualiais mūsų vidaus klausimais. Vaidyla, pasiskundęs, kad jo taip pat ilga kalba liko namie paliktose kelnėse, psitenkino keliais sakiniais...

Laiko taupumo sumetimais buvo nustatyta, kad atstovai savo sumanymus turi pateikti rezoliucijų ir sumanymų komisijoms. Bet visa eilė pozityvių pasiūlymų, įteiktų komisijoms, nepasiekė salės. Jų likimą užkulisuose nulėmė žmonės, kuriems rūpėjo ne konferencijos dalyvių nuotaikas perteikti, bet išsaugoti generalinę monopolinę grupės liniją. Komisijos buvo suprojektuotos iš anksto, bet niekas nepasirūpino, jų narių pavardes salėje paskelbus, patikrinti, ar jie konferencijoje dalyvauja. Juo patogiau jų vardu buvo veikti tiems, kurie mėgsta kalbėti visų vardu, bet nedrįsta patikrinti jų visų pastikėjimo. Pirmininkaujantis Valukas pasirinko aiškią taktiką — arba žodžio prašančiojo rankos nematyti, arba kalbantįjį po kelių žo-

jų yra susirūpinusi, ar tik neteks nutraukti visus finansinės ir moralinės paramos ryšius, jei Vlikas toks neklaudžia ir pats "žemina savo autoritetą"... Štai dėl to mes ir laikome savo pareigą atvirai pasakyti, jog ši telegrama iš tikrųjų nėra nei lietuvių visuomenės, nei Amerikos Lietuvių Tarybos nei net jos pačios Vykdomojo Komiteto autorizuota nuomonė. Gerai, kad Draugas dabar taiti pripažino. O dar geriau būtų buvę nei nesikesinti tokius pareiškimus daryti šitokia dviprasme forma.

Iš Draugo paskelbtų pasiūlyimų, kuriais yra teisinamas L. Šimučio ir P. Grigaičio žygis, išskyla šiek tiek netikėtas dalykas. Pasirodo, kad Amerikos Lietuvių Tarybos viršūnėje patinkamas svarbiausias vietas užiman tieji asmenys beturį labai keistai ir smarkiai miglotą supratimą apie Vliką, kurio autoritetą pasiūlymas pasivadina. Tame pasiūlymėse yra apie Vliką prikalbėta tokių dalykų, kad tą trumpei apibūdinti būtų galima sena priežodžiu: "Girdėjo skambinant, bet nežino kuriojo bažnyčiojo..." Bet prie to klausimo gal bent vėliau kada teks grįžti.

Konsulas apie vienybę

Chicagos Lietuvių Konferencijoje

džių nutraukti. Šią taktiką jam, berods, padiktavo kilnūs motyvai: liko branginimas ir konferencijos darnumo siekimas. Laiką reikėjo taupyti koncertui, o darnumo reikalavo Amerikos Balso mikrofonas, su kuriuo inž. Labanauskas atkeliavo iš New Yorko, kad sodresnes konferencijos mintis ir nutarimus galėtų pertransliuoti pavergtiesiems. Ir išėjo taip, kad laiko iki koncerto susitaupe per daug, o turinio buvo permaža. Nebuvo reikiamo ryšio tarp prezidento ir atstovų. Jų dalyvavimas konferencijos darbuose apsiribojo įsiregistravimu ir aukomis, kurių sušėta apie 1600 dol.

Po ilgos pertraukos ir gerojo pavėlavimo buvo koncertas. Pagrindinė jo dalyvė Sofija Adomaitienė savo maloniū balsu gerokai pakėlė dalyvių nuotaikas, jai talkininkavo jaunas solistas Antanas Peškys ir dar pora jaunėsių dainininkių. Pianinu palydėjo Bijanskis.

Reikia laukti, kad naujajai Chicagos Lietuvių Tarybai, kuri tradiciniu būdu sudaryta iš 28 žmonių, pasiseks laimingiau išspręsti savo veikimo turinio ir formos klausimus.

J. Rudnietis

PERONAS VAIDINA?

Argentinos prezidentas Peronas paskelbė, kad jis nori pasitraukti iš pareigų ligi lapkričio 11 dienos, tai yra ligi rinkimų. Jis nenorįs būti prezidento pareigose tuo metu, kada vyksta rinkiminė propaganda ir kada jis pats kandidatuoja...

Toks kuklumas yra naujiena. Demokratiškiausiose šalyse, joks prezidentas ligi šiol nėra pasitraukęs rinkimų metu iš pareigų tik dėl to, kad jis yra kandidatas. Tačiau šis Perono žygis kažin ar padarys labai didelį įspūdį. Nes rinkimuose nelabai svarbu, kad pats prezidentas pasitraukia į šalį: juk administracija pasilieka gi ta pati...

Dar nežinia, kaip tas Perono pasiūlymas bus priimtas, nes tokia tvarka nėra numatyta konstitucijoje. Jei prezidentas pasitraukia, jo vietą turėtų užimti viceprezidentas. Bet viceprezidentas irgi yra kandidatas, Jis norįs būti prezidento p. Peronas kreipėsi į parlamentą, kad jis nurodytų, kas turėtų eiti prezidento pareigas iki rinkimų. Bet tai konstitucijoje nenumatyta.

Geriausiais, žinoma, toks nešališkumo parodymas pavyktų, jei parlamentas iki rinkimų į prezidento vietą pastatytų ką nors iš opozicijos... Bet vargu ar taip bus padaryta.

Tuo tarpu kalbamasis susitarimas laukia galutinio žodžio ne tik iš Vliko, bet ir iš pasiuntinių, į kuriuos susitarimą pasiūsiusieji juk lygiai, kaip ir į Vliką, kreipėsi, prašydami pritarimo. Vlikas tuo klausimu, manoma, pasisakys šį šeštadienį, spalio 13 d. Kada ir kaip pasisakys pasiuntiniai, tuo tarpu žinių nėra.

ANGLIJOS RINKIMAI

Beliko dvi savaitės iki rinkimų Anglijoje. Tai pasaulinės reikšmės įvykis. Tačiau Amerikos spauda labai santūriai juos temini. Iš viso nedaug kalba, o jei ir kalba, tai su pranašimais laikosi labai atsargiai. Matyt, nenori įsišokti nei prieš vieną nei prieš kitą pusę, nes kas laimės, numatyti nelengva.

Amerikos respublikonai linkę, kad grįžtų Churchillis. Vien jau dėl to, kad jie nemėgsta socializmo ir socialistų. Demokratai būtų laimingesni, kad Anglijoje permaitos nebūtų, nes, jei ten įvyktų permaina, tai gal ir Amerikoje daugiau balsuotojų susigundytų prie permaitos...

O mes, lietuviai? Taip pat nėra aiškios nuomonės, ko pageidauti. Churchillui daugelis turi simpatijų, bet neužmiršta ir to, kad jis dalyvavo susitarimuose Maskvoje, Teherane, Jaltos ir iš dalies Potsdame. 1945 metais daugumas lietuvių nusiminė, kai vietoj Edeno Anglijos užsienio politiką perėmė Bevinas, tačiau paskui paaiškėjo, kad vargu Anglija kada turėjo Maskvai atsparesnį užsienio reikalų ministrį, kaip buvo Bevinas...

Churchillis yra bolševikų apšauktas karo kurstytojas ir Maskvos didžiausiu priešu. Žinoma, iš esmės jis ir nėra Maskvos draugas. Bet kažin, — norėdamas bent savo rinkikams parodyti, jog jis nėra ne karą, o taiką, — ar jis nebandys vėl pradėti kokias kombinacijas su Maskva? Panašiai, kaip Achezonas, apšauktas bolševikų draugu, parodė atsparumą prieš bolševikus didesni, negu bet kas kitas...

KORĖJOJ DERESIS

Antradienio vakare abiejų kovojančių šalių ryšių karininkai turėjo pasitarimą, trukusį 2 valandas ir 25 minutes. Po to buvo paskelbta, jog paliaubų derybos greičiausiai vėl bus atnaujintos. Jos numatomos dabar naujoje vietoje.

VIENĄ PAGAVO

Vienas iš pasislėpusių komunistų vadų — clevelandietis Gus Hall — šios savaitės pradžioje tapo sulaikytas Meksikos sostinėje. Jis yra vienas iš vienuolių, kurie buvo nuteisti pirmutinėje didžiojoje komunistų vadų byloje. Bylai pasibaigus, septyni buvo suimti, keturi pasislėpusieji yra išėję "mokslus" Maskvoje.

ANGLŲ KALBOS VADOVAS

Iš TINGLEY PARK, Ill., pranešama, kad ten pradėtas spausdinti W. Paulio (Polio) "Anglų kalbos vadovas", kurį numatoma leisti sąsiuviniais po kelis sąsiuvinius kas mėnuo. Pirmas sąsiuvinys turįs pasirodyti jau šio mėnesio pabaigoje. Tai žada būti didelės apimties veikalas, susidedantis iš trijų dalių (anglų kalbos pagrindų, frazeologinio žodyno ir lietuviškai angliskosios dalies). Veikalas būsiąs ne eilinio pobūdžio vadovėlis, iš kurio teikiama medžiaga paprastai reikia "kalti" atmintinai, bet savotiškas enciklopedinis šaltinis kasdieninės šnekamosios ir rašomosios anglų kalbos reikalam. Jis žada būti naudingas ne tik naujiems ateiviams, kuriems anglų kalba yra gyvenimo būtenybė, bet įdomus ir seniesiems, kurie yra pirmirę savo gimtąją kalbą (veikalo lietuvių kalbos taisyklingumą tikrina kalbininkas Dr. P. Jonikas). Lietuviškoje knygų rinkoje tai bus pirmas tokios rūšies veikalas.

Smulkesnį informaciją galima gauti parašius atviruką leidyklai "Word & Phrase", 6660 W. 147th St., Box 115, TINGLEY

Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editors: Vincas Rastenis, Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00 in Canada — \$4.50, elsewhere — \$5.50.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas Ohio Lietuvių Leidybos Bendrove, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Iš-eina kiekviena ketvirtadienį. Redakto-riai: V. Rastenis, B. Gaidžiūnas.

Registruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Cle-velande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, kitur — \$5.50.

KAS ir KUR

• Pagarsėjęs Pietų Amerikoje lietuvis dailininkas Jonas Rimša yra gimęs Svedasose 1903 m. Jaunystėje tėvas (žinomas Kau-no siuvėjas) jį ruošė siuvėjo darbui, bet jį traukė menas. 1925 m. jis aplėdo Lietuvą ir iškeliavo į Braziliją, vėliau Ar-gentiną Buenos Aires jis įstojo į "Academia Nacional de Bellas Artes". 1936 metais jis aplanko Boliviją. 1943 m. jis priima kvie-timą būti Sure Meno Akademi-jos direktorium.

• Danijoje BALFo įgalotinių paskirtas danas H. Sebbelov. Jis yra senas Lietuvos draugas, tekstilės pramonės fabrikantas.

• Gabija (340 Union Avenue, Brooklyn 11, N. Y.) išleido Juo-zo Kėkšto poezijos rinkinį "Ramybė man" ir Lazdynų Pe-lėdos "Motulė Paviliojo". Pirmo-ji knygelė kaštuoja 80 ct., o an-troji 60 ct.

• Iki šio laiko į Strassburge steigiamą Free Europe univer-sitetą tėra padavę prašymus tik 10 lietuvių.

• Italijos ministerio pirmininko de Gasperi iškilminguose pietuo-se New Yorke, kuriuos suruošė miesto mayoras, dalyvavo ir Lie-tuvos generalinio konsulo pava-duotojas V. Stašinskas.

• So. Bostone gyvenęs prof. Ign. Končios susirgo. Gydomas na-muose.

• Rašytojo Antano Skėmos naują veikalą "Šventoji Inga" leidžia V. Sauliaus leidykla Terra.

• Skautai akademikai leidžia savo laikraštį "Mūsų Vytis". Šiuo metu išėjo 7-8 numeris. Re-daguoja Bronius Kviklys "Mūsų Vytį" galima užsiprenumeruoti šiuo adresu: 11600 S. Lafayette Ave., Chicago 28, Ill.

• Estijos Ministras Londone p. August Torma vizitavo Ameri-ką. Estijos Gen. Konsulas New Yorke bei Ponio Kaiv suruošė jo garbei priėmimą Belmont Plaza Hotel spalį mėn. 3 dieną. Apie 60 kviestų svečių iš Free Europe

Komiteto, tautinių estų, lietuvių ir latvių grupių pirmininkai, "Voice of America" tautinių vie-netų vedėjai ir šiaip žymūs ame-rikiečiai — Baltijos kraštų drau-gai — praleido laiką jaukioje atmosferoje. Ministras Torma gerai kalba lietuviškai — iš-moko atstovaudamas Estiją Lie-tuvoje.

A. A. JONAS VAITKUS

Gauta žinia, kad šį pavasarį tolimojoje Australijoje sunkve-zimio katastrofoje žuvo Jonas Vaitkus (Vaitkevičius), buvęs Lietuvių Sąjungos Vokietijoje Centro Valdybos, Anglų Zonos Tarybos, Tremtinio Žodžio ir Lietuvių Žodžio redakcijų ben-dradarbis, o Lietuvoje — Maisto b-vės tarnautojas.

A. a. Joną Vaitkų sutikau Det-molde, Vokietijoje, 1945 metu rudenį. Tuo metu Detmolde kū-rėsi Lietuvių Sąjungos Vokietij-oje Centro Valdyba, ir jai buvo reikalinga įvairių bendradarbių. Čia ir buvo atrastas Jonas Vait-kus. Negalėjo jis pasigirti savo imponantiška išore, buvo žemo ūgio (dėl to vėliau nebuvo įsi-leistas į Kanadą), tylus, kuk-lus, betgi kiekvienas darbas jo rankose tirpė tirpo. Jis buvo geriausias rašomosios mašinėlės operatorius, puikus buhalteris, pareigingas ir darbo nesibijąs vyras. Greitu laiku jis įsiliejo į spaudos darbą ir nešė beveik vi-šą Tremtinio žodžio (dar rota-toriumi spausdinimo) techniško parengimo darbą. Vėliau dirbo britų zonos Lietuvių žodžio re-dakcijoje ir Anglų Zonos Centro Taryboje ligi savo emigracijos į Australiją.

Detmolde lietuvių kolonijos gyventojai visą laiką prisimena ir minės a. a. Jono Vaitkaus švie-sią asmenybę, kaip rūpestingo darbininko, mielo bendradarbio, lietuviu patrioto pavyzdį.

Nors šios eilutės, brangus Jo-nai, tebūnie Tau tėvynės žemės saujos vietoje tolimoje Austr-alijos žemėje... P. Glemža

Pro mano akinius

V. ALSEIKA

Vilniečiai išeina į viešumą

Metas kovoti su lenkų pretenzijomis į Vilnių. Spalio 9 proga

—Siekiamo didžiosios Lenki-jos su jos rytinėmis žemėmis ir Vilniaus ir Lvovo miestais.

—Būsimoji laisvoji Lenkija negalima be Vilniaus ir Lvovo. —Vilnius Lietuvai? Fantasti-nės svajonės. Tai nuo amžių lenkų miestas.

Tai yra šūkiai, kuriuos sklei-džia lenkai pokalbiuose su kitų tautybių žmonėmis. Tai yra ne tik šūkiai, bet programiniai pa-sisakymai, kuriuos tenka išgirs-ti šiandien ir vakar iš lūpų at-sakingų lenkų politikų tremtyje, žinomųjų karo vadų, kurie kar-tojami lenkų spaudoje, leidžia-moje Londone, Briusely, Romoje ir toje pačioje Amerikoje. Kiek-viena reikšmingesnė politinė kalba, kiekvienas didesnis suva-žiavimas, dažna rezoliucija pa-brėžia vis tą patį — Vilno i Lwow, Lwow i Vilno. Londone dar ne taip seniai žymus lenkų publicistas, buvęs Vilniaus "Sto-wo" redaktorius St. Mackiewicz — Cat redagavo politinį savait-raštį "Wilno i Lwow". Lenkų politikai, visuomenės veikėjai, publicistai ir pilkieji žmonės ne-svyrudami aiškina kiekvienam, kad po antrojo pasaulinio karo atgaautos iš Vokietijos lenkų va-karinės žemės yra teisingas rei-škalas ir tas žemes valdyti lenkai yra nusipelnę dėl visos eilės is-torinių ir kt. titulių, bet... ry-tinės žemės su Vilniumi neteisė-tai buvusios atiduotos lietu-viams, visai neteisėtai jos dabar tebevaldomos komunistų.

Kad Lenkija atgaus laisvę, ne-abejojama nei lenkas politikas, nei lenkas — pilkasis žmogus. Ji buvo pirmoji karo auka, ji su-mokėjo didžiausią kraujo kainą, ji per abi okupacijas neteko tūk-stančių savo geriausių intelligen-tinių pajėgų, gėdingos atminties Jaltos konferencijoje ji buvo tie-siog apiplėšta ir parduota. Daug ji turi teisę ir titulų į laisvą, nepriklausomą gyvenimą ir su-tutinka be daugelio kitų ir pa-tys lietuviai. Jie su aiškiomis simpatijomis sekė ir seka lenkų vedamas kovas tiek Lenkijoje, tiek jų politines — visuomenines pastangas JAV, Anglijoje ir ki-tur. Jie net ne be pavydo jausmo stebi, kaip lenkai daug kur yra gerai susiorganizavę, kaip są-moningai gina savo teises ir kaip jie gali džiaugtis, turėdami, pav. Amerikoje, savo vadų ir užtarė-jų tarpe visą eilę įtakingų lenkų senatorių ir kitų aukštų parei-gūnų.

Lenkai nuo seno yra labai ro-

mantiškų polėkių žmonės ir daž-nais atvejais nepataisomi fan-tastai (tur būt, daug kas prisime-na, kaip, lenkai Vilniuje nu-statydavo terminus, kada bus atgauta lenkų laisvė, kada pasi-baigs karas ir pan.). Jų veikla, kova dėl laisvos Lenkijos dau-geliu atvejų yra verta pasigėrė-jimo ir kaip pavyzdys galėtų šviesti kitoms tautoms, bet... minėtus jų pretenzijas į Vilnių ir jo kraštą žymi keistus vingius lenkų pažiūrose. Jie, atrodo, kaip sakoma, nieko neišmoko ir nieko nepamiršo.

Kėslai į Vilnių tai sena daina. Tos pretenzijos dar rodo, kad nežiūrint labai skaudžių nuosto-lių Lenkijai ir lenkams, visdėlto vis į kraują persunkti įvykiai ir žiauri, beatodairinė, Maskvos ri-kiojama, režimo tikrovė, nėra lenkų išmokę realistinės nuovo-rs ir politikoje ir iš viso pa-žiūrose. Tuo metu, kai karo pa-sekmėje žlugo imperialistinis vo-kiečių hitlerinis režimas, tuo me-tu, kai patys lenkai su pasipik-tinimo ir baimės jausmais sekė ir tebeseka sovietų imperialisti-nius kėslus prieš visą laisvąjį pasaulį, tuo pačiu metu lenkų politikai, publicistai ir, apgaile-tina, jų pilkasis žmogus lyg ne-šiotų ryškų transparentą su už-rašu — "Lenkai savo nepriklaus-omybės pradžioje turėjo aspi-racijas labiau plėstis, nors ir ne lenkiškų žemių sąskaita, jie šio principo neišžieda ir šiandien."

Čia galėtume tik pridurti: plėstis — nenatūraliai ir plėstis su aiškiais būsimųjų kivičių ir konfliktų daigais.

Nebūtų galima tvirtinti, kad lenkų tarpe nėra ir realios nuo-vokos žmonių. Tokių žmonių ra-sime ir ne vieną. Tačiau kai ofi-cialūs šūkiai dėl Vilniaus ne-rimsta, kai turi galvoje tai, kad būsimose pokarinėse taikos de-rybose lenkai — ir dėl savo pra-ties visuomenę ir dėl padėties centrinėje Europoje ir ypač dėl savo politikų ir vadų pastangų — turės galimybę tarti atidžiau išklausomą svaresnį žodį, tenka pabrėžti — reikalas yra rimtas. Lietuviai patys pirmieji privalo budriau sėkti visas lenkų de-klaracijas ir kai ateis laikas, teis-riai sugėbėti jas ne tik teis-riais, istoriniais, moraliniais ir kt. titulais atremti, bet išskirti ir savo įtikinamas tezes, liečian-čias bendradarbiavimą su len-kais politinėje, ekonominėje bei kultūrinėje plotmėje.

Reikia spėti, kad atitinkami

veiksniai ne tik seka lenkų vie-šus ir neviešus pasireiškimus bei jų aspiracijas, bet ir įieško būdų reikiamai ir reaguoti. Gal būt, atliekami ir būtinai studi-jiniai darbai. Tai yra tik spė-liojimai, nes viešumoje tinka-mesnio reagavimo dar neteko matyti. Jei mūsų politiniai orga-nai tremtyje ir neturi pagrindo daug ką iškelti viešumon, to ne-būtų galima pasakyti apie spau-dą. Nors ir keista, bet tenka konstatuoti — be J. Cicėno, dar nei vienas mūsų publicistas tremtyje nėra išsamiai ir en-ergingiau bandęs atremti lenkų pretenzijas ir nėra nurodęs rei-kało budėti dėl lietuviškojo Vil-niaus ateities. Ar pati visuome-nė visai abejoja, kaip santūri ir jos atvaizduotoja — spauda?

Šito nebūtų galima tvirtinti. Ne kas kitas, kaip lietuviškoji metropolija laisvuose vakaruo-se — Chicago čia pasirodė dē-mesio vertos iniciatyvos. Prieš keletą mėnesių kelių visuomenės veikėjų įsteigta Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga, į savo tikslus įsirašiusi šiuos įsidėmėtus už-davinius: ugdyti prisirišimą Vil-niaus Kraštui, jo papročiams ir kultūriniam palikimui, visomis jėgomis remti pasaulio lietuvių pastangas kovoje dėl Lietuvos Valstybės Nepriklausomybės atstatymą su sostine Vilniumi ir su kitais lietuviškais kraštais, teisingai informuoti visuomenę apie Lietuvą ir Vilniaus Kraštą ir ginti ją nuo priešų prasima-nymų bei šmeižtų... Savo veik-loje, ligi šiol tik Chicagoje, Są-junga pasireiškė memorandumu pasiuntimu į JV Organizaciją ir keliais, gražiai praėjusiais mi-nėjimais, koncertais, literatūros vakarais.

Sąjunga atsirado ne atsitikti-mai. Ją iššaukė pats gyvenimas, lenkų deklamuojami programi-niai šūkiai, reikalas mūsų tremties visuomenė — dažnu atveju, kaip atrodo, labai įsitraukusiai į asmeninio gyvenimo kiaučią — priminti, kad yra tokia Lietuvos sostinė Vilnius, kad reikia ko-voti dėl jo atgavimo. Sąjungos brandulio sudarė vilniečiai, žmo-nės, gyvenę ir augę Vilniuje ar jo krašte, taigi turį ne tik di-džiausių sentimentų tam Gedi-mino miestui, bet ir galį kvalifi-kuotai bei teisėtai vadovauti pa-stangoms atremti neteisėtąs pretenzijas. Tačiau tai ne tik vilniečių privilegija. Kaip kovoje dėl Vilniaus vadavimo buvo įsi-jungusi visa tauta, taip ir dabar

„Ragučio Šaltinėlis“ Detroite

Lapkričio 11 dieną Detroite įvyks naujo V. Alanto vaidini-mo "Ragučio Šaltinėlis" premje-nera, kuriai šiuo metu smarkiai ruošiasi ALKOS meno kolekty-vas. Tiksliau apie vaidinimo lai-ką ir vietą skaitytojus painfor-muosime vėliau.

Šeštadienį, spalio 13 d., vie-tos ALT S-gos skyrius rengia p. Sims namuose pobūvį nariams ir svečiams. Tai pirmas sky-riaus parengimas šį rudenį.

Vietos BALF'o skyrius šį mė-nesį vykdo didelę piniginę ir drabužių rinkliavą Europoje li-kusiems tremtiniais sušelpiti. Ta proga per abi vietas lietuviš-kas radijo valandėlės buvo per-duotas šiuo reikalu BALF'o pir-mininko kan. J. B. Končiaus at-sisaukimas.

Detroite įsteigta laikraščio TREMTIS atstovybė. Atstovy-bėje galima užsiprenumeruoti laikraštį ir užsisakyti neseniai išleistą V. Mykoliaičio — Putino romaną "Altoriai Šešėly". Atsto-vybės adresas — p. Vl. Pauza, 9124 Quincy, Tel. TY 4-3432.

Rugsėjo 30 dieną buv. Lietu-vių Salės patalpose įvyko Ame-rikos Lietuvių Katalikų Vetera-nų rengtas šokių vakaras. Va-karas pasižymėjo ir viena lie-tuviškuose parengimuose retai pasitaikančia naujenybe: kad su-trauktų daugiau svečių, vaka-

ro rengėjai užsimokėjusiems už įėjimą nemokamai siūlė svai-giuosius gėrimus. Kadangi į šo-kius praleisti laiką susirenka daugiausia jaunimas, tai ir šiuo pasiūlymu pasinaudojo daugia-sia tie, kurie šiaip į šokius atėi-davo tik pasiūkti, o ne išsigerti.

Visdėlto atrodo, kad neverta lietuviškoje visuomenėje šitaip skatinti girtuokliavimą, juo la-biau, kad tai daroma katalikiš-kos organizacijos vardu.

Nepavykus šmeižtams prieš Radijo Klubą, Naujienų slapukai dabar užsipuolė rašytoją V. Alantą, kuris, esą, pareikalavęs už parašytą vaidinimą iš meno kolektyvo šimto dolerių atlygi-nimo, o kadangi kolektyvas pi-nigų neturėjęs, tai ir visos me-no mėgėjų pastangos nuėjusios veltui.

Vaidinimas, kaip jau minėta, visdėlto įvyksta už trejeto sa-vačių, nežiūrint kaip to nenor-ėtų Naujienų korespondentai. O tiesos šioje Naujienų kores-pondencijoje yra tik tiek, kad Radijo Klubu valdyba nutarė kiekvienam rašytojui, kurio kū-rinius panaudos meno kolekty-vas, bent kukliai atsilyginti (be-rodas penkiolika dolerių, tai yra mažiau, negu vidutinio darbinin-ko dienos uždarbis).

Atrodo, kad Naujienų kores-pondentams labai skaudina širdį betkokia lietuviška kultūrinė veikla, tačiau negalėdami jos su-klaidyti, šmeižia. Z. V. R.

tremties pastangose gali ir turi dalyvauti visi be pažiūrų ir kil-mės skirtumo. Tad ir S-ga, ro-dos, nedarys klūčių į savo narių tarpą jeiti ir ne Vilniaus krašto kilmės žmonėms.

Parengimai, vaidinimai ir kon-certai negali būti pagrindinis VKLS-gos uždavinys. Tai tik priemonės sukelti lėšų svarbiems uždaviniams vykdyti. Tie pa-rengimai todėl turėtų būti vi-suomenės visa širdimi palaikomi kad S-gos uždaviniai toli išeina iš vietinių ribų ir liečia pagrindi-nes problemas.

Reikia tikėtis, kad S-ga yra įsisąmoninusi, kodėl ji atsirado ir ką ji privalo veikti. Čia gali-ma, tik sugestijų forma, paste-bėti, kad be glaudaus kontakto su mūsų politiniais organais, pir-moje eilėje ji turėtų įieškoti bū-dų pasisakyti tarptautinėje spaudoje, o savo spaudoje turėtų išjudinti didesnę balso kėlimą-tais klausimais, kurie mums opiausi.

Savo keliu būtina tremties vi-suomenę straispnių ir brošiūrų forma informuoti apie Vilnių, apie lenkų okupaciją ir jos pa-jungusi visa tauta, taip ir dabar

jo krašte. Pirmoji kregždė jau žada greit pasirodyti — tai žūr. J. Cicėno — vilniečio parengtas "Vilniaus krašto lietuvių gyveni-mas 1920-1939 m." su, girdėti, gerai dokumentuotais duomeni-mis apie visokeriopą lietuvių gyvenimą okupuotame Vilniuje. Vienas svarbesnis uždavinys bū-tų S-gos skyrių išplėtimas tiek JAV, tiek ir kituose kontinen-tuose ir visuotinio suvažiavimo (gal korespondenciniu keliu) or-ganizacija su veiklios vyr. val-dybos širinkimu.

Šią savaitę, lygiai prieš 31 metus, lenkų buvo okupuotas Vilnius. Spalio 9-ji per daugelį metų giliai buvo įsibrėžusi į visų lietuvių širdis. Daugelį metų to-ji suakutins nebeįsimama. Tačiau ar spalio 9-ji užmirština? Ar, lyg memento, ji nenurodo mums, kad gali pasikartoti kita spalio 9-ji? Tad ar nėra prasminga, kad toji nelemta diena dabar ir ateities prasiškrindančios mig-lose būtų minima kaip simbolis, kurs primena lenkų imperialisti-nius planus, bet drauge ir žymi tikrųjų lietuvių pasiryžimą ne-leisti jai pasikartoti

SEKMADIENIO RYTAS

K. APAŠČIA

Saulutė, išpuškinusi išsitalaška-vusi Atlante, kur nors ties Bostonu ar New Yorke išlipa į krantą skaisiti ir žvilginti, nelyginant tik ką atmuštas gryniausio aukso pinigas (prieš kurį mes taip nužemintai klūpom). Kop-dama vis aukštyn, ji jau rieda virš Buffalo, o jos pirmieji žvilgsniai, va, pasiekia ir Clevelandą. Public Square, Superior, St. Clair Ave. — ak, ką ir beskaiciuoti! — visame didmiesty jau gesta gatvių šviesos. Įkaušę žmogė-nai, kurių ausyse tebespiegia salūnų muzika, o kūnas dar trukčioja nuo viskės bei džino tvaiko, grablojoja stul-pus ir nosimis baksnoja krautuvų lan-gus, vis nepataikydami į savus namus.

Vagisčiai ir pašlėmėkai, po nakties sijonu sulaužę kiekvieną iš 10 įsaky-mų, smukę su grobiu į fordokus, sku-biai birzgina į savo landynes. Žinia,

jiems darbas krenta iš rankų, kai daug šviesos ir policijos.

Tokį rytmetį, žinoma, sutiksi ir padorių žmonių, skubančių į darbą ar grįžtančių iš jo, kurių niekad neka-mantinėja nei jų žmonos, nei detekty-vai. Nėra už ką. Gatvelėse ties Lake Shore Blv. ar Gordono parke tuo pačiu laiku pamatysi vieną kitą bevaikstinė-jantį senuką, kurį taip anksti iš guo-lis bus išvertusi ne nuo Buffalo atrie-danti saulė, o tik įsisėnėjusio reuma-tizmo skausmai, inkstų akmenys ar ki-tas koks paibelis. Šitie žmonės Erie ežere, kad ir pro miglas bus pastebėję juodų dūmų debesį ir laivą, gabenantį čion iš Detrito naujitėlačius auto-mobilius, o gal geležies rūdą liejykloms, iš kurių kaminų, sakytumėi iš pačios pragaros gerklės, dieną naktį tik ir pūkšnoja raudonos ugnys. Nors sek-

madienis, bet dūmus smilkina ir kiti fabrikai. Ką jie ten skuba gaminti? Viską: automobilius ir mašinas, pieno ir kiaušinių miltelius, kramtomąją gu-mą, o taip pa ir konservuotą edalą šunims. Visko mums reikia...

Tuo laiku aš pats dar tebebuva-u nugrimzdęs į saldaus miego gilybes. Nes dar iš vakaro tariau: miegosiu iki devynių. Bet, pasirodo, net ir sekma-dienio rytą aš nė patsai sau nesu po-nas, o juk tik čia ta Amerika, ta palai-mintoji laisvės šalis. Pirmiausia pa-siutusiai spiegdamos praleikia ugnia-gesį mašinų. Atmerkiu vieną akį, kilsteriu galvą — ne, ne mūsų name, ne mūsų gatvėje, o gaisras kažkur to-liau. Tegu tas kažkas sau pleška, kas man? Draudimo bendrovė jam su-mokės. Piktinuos tik, kad dar esama tokių žioplių, jog net sekmadienį ne-moka su ugnimi elgtis.

Apsiverčiu ant kito šono. Sakau, dar primigsiu. Bet, kaip koks nelaba-sis, prabildėjo pieninės sunkvėžimis, tarškindamas savyje bonkomis. Paga-liau ėmė urgėti gatvėje bei kiemuose pastatyti ir kiti automobiliai. Tai kai-

mynai jau ruošėsi važiuoti bažnyčion ar į užmiestį, į piknikus, į paežeres. Jie rėkaudami ir klegėdami tempė į savo mašinas dar mieguistus vaikus ir jų mamas, radijo aparatus, na, ir dė-žes su gėralais ir valgiais. Sudiev jums, palaimintojo miego saldys ir ramybė!

Sėdu pusryčių. Aft stalo visaip išraitytų ir išgrąžintų pyragaičių, sa-liamės ir kitokių dešrų riekelės, grei-frūtų, bananų, apelsinų, na, ir aroma-tingoji kava (apie tokius niekus, kaip sviestas, citrina ar pienas, aš nė nekal-bu). Betruksta tik sidabro ir porcela-no indų, turbano ant makaulės ir dar šio to, o tada — kuo aš ne maharadža iš Napalo ar Dehli? Prie tokio stalo tik sėsk ir kirkš, kad net ausys lapsėtų. Bet į viską žiūriu skersomis — aciū, jau atsivalgyta. Nebėr apetito. Štai kur mano naujoji liga, (o visvien jau pradedu tukti, lyg koks peniūkšlis). O kad ir taip, aš visgi nuoširdžiausiai sakau: tasai Kristupas Kolumbas iš tiesų gerą galvą turėjo, išlipdamas į šią "wonderful country", o ne nusiba-ladodamas į tokią Grenlandiją. Ką toje ledinėje saloje dabar beveiktume?

Nebent tik mano moteriškė žebenkštės kailiuką ten pasidėtų, kad bjaurybės kandys nesukandžiotų...

Krentu sofutėn radijo pasiklau-syti. Nė nesustodamas prasuku visas stotis, kurios be jokios sarmatos į dan-giškas aukštybes kelia beisbolo hero-jus, stebuklingus vaistus Hadaol ar tratina populiariausią šios šalies šokį — pasiutpolkę. Gal tik septintojo sto-tyj pasigaunu italų programą. Čia kaip mat išgirstu labai svarbią naujieną: mėsininko Faricelli žmona vakar pa-dovanojusi savo vyrui jau antrąją dvy-nukų porą. Žiūrėkit tik, kokia to mė-sininko laimė! Už tą mėsininką betgi kurkas daugiau nudžiugau aš, kai pra-nešėjas paskelbia, jog tuojau dainuo-sias numirėlis Caruso. Jo plokštelę skirias sinjoras Marinelli, turįs krau-tuvę rytinėje 193 gatvėje, kur esą pi-giausiai galima nusipirkti saliamės, im-portuotų kumpių, įvairiausių makaro-nu ir šviežių pamidorų. Po šio svar-baus apgarsinimo pasigirsta dieviškoji arija "Vai, sugrįžk į Sorento." Ir aš viską pamiršęs jaučiuosi besėdįs su puikiausioje Metropolitain operos sa-

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Kritikos fronte viskas ramu...

Jonas Pakrantis, kaip šimtanuosimtinis lietuvis, atsidėjęs sekė mūsų grožinę literatūrą. Jis su malonumu skaito naujai pasirodantių lietuvių rašytojų veikalus ir apgailestauja, kad jų tiek mažai tepasirodo. Tačiau jam būtų įdomu išgirsti ką galvoja ir kiti apie jo perskaitytas knygas. Kitaip sakant, Pakrantis labai ima pasigesti recenzijų. Išleista ir neparencuota knyga yra panaši į akmenį įmetą į pelkę: nežinau nei kaip nei kur ji nuskendo. Jei nori palaidoti knygą tai nieko apie ją nerašyk. Jonas Pakrantis norėtų išgirsti atgarsį apie knygą spaudoje ne dėl to, kad pats nesugebėtų apie ją susidaryti nuomonės, bet dėl to, jog knyga, jo nuomone, yra viešas kultūrinis pasireiškimas ir, kaip toks, turėtų būti viešai ir aptartas. Jonui Pakrantčiui nebuvo suprantamas vienas reiškinys: prieš porą metų Amerikos lietuvių spaudoje minties gyvenimas virė. Buvo gyvai rašoma apie naujai pasirodžiusias knygas,ėjo pados diskusijos mūsų kultūros klausimais, buvo gyvai nagrinėjami mūsų kalbos dalykai ir t.t., o dabar — tylia! Kodėl?

Pakrantis nutarė tuo klausimu pasikalbėti su rašytoju, kuris dirbo tame pačiame februke. Pertraukus metu jis rado jį palypėjusį ant aukštos dėžės krūvos ir bevalingai savo sumuštinį. Išgirdęs Pakrantčio klausimą, rašytojas šyptelėjo:

— Kodėl? Nežinau kodėl. Gal pavargo, gal nusibodo. o gal plunksnos darbuotojų daugumas suprato visokių pastangų bergždumą...

— Kaip tad? — nustebo Pakrantis. — Apie kokį bergždumą pats kalbi?

— Matai, čia plati tema, bet, apsiribojant tik literatūros kritika, reikia pasakyti, kad tiek laisvoje Lietuvoje tiek tremtyje kritika, kaip tokių, beveik ir nebuvo. Literatūros kritikų pareiga eidavo tie patys kolegų rašytojai. Vienas kolega parašė veikalą, kitas kolega parašė apie jį recenziją. Jei parašys gerai, tai bus gerai. Bet nemanys, kad kolega recenzentas susilauks bent kokios padėkos iš kolegų autorius! Ne, tati pas mus nepriimta. Parašei ir tu viskas bagiasi. Bet toli gražu ne viskas baigiasi, jei parašei neigiamai. Gal kolega autorius ir nieko neskakys į akis kolegai recenzentui,

bet už akių kolega autorius nebeturės gero žodžio apie kolega recenzentą ir jų savitarpio santykiai bus pagadinti visam gyvenimui. Tačiau tais pablogėjusiais savitarpio santykiais reikalauja dar nesibaigs. Nors būtų ir blogiausias rašytojas, tačiau, kaip gyvenimo pavyzdžiai rodo, vieną kitą šalininką jis vis dėlto susiras. Taigi, išpeiktojo autoriaus šalininkai šoks jį teisinti ir ginti spaudoje ir tokiais atvejais būna dažniausiai taip, kad recenzentas sumaišomas su purvais. O tai įvyksta dėl to, kad daugelis mūsų laikraščių redakcijų savo nusistatymo neturi ar nenori juo vadovautis arba tiesiog remiasi visagaliu spaudos laisvės šūkiu ir leidžia recenzijos autorius priešams oponuoti pačiais šlykščiausiais prasimanymais ir kvailiausiais argumentais. Tuo būdu recenzento, gal būt, geriausi norai, kompetencija ir literatūrinis nešališkumas ne tik nueina niekais, bet dar ir jam pačiam pridaro nemalonumų. Paskam jam vėl reikia oponuoti, aiškintis, nervintis ir gaisinti laiką. Tad ar apsimoka rašytojui būti rašytojo kritiku?

— Tai kas tada apie knygas kalbės?

— Kritikai.

— Bet pats sakai, kad kritikų nėra...

— Gal patys skaitytojai prabilis, — nusijuokė rašytojas.

— Skaitytojai! Bet aš noriu išgirsti balsą ne eilinio skaitytojo kaip aš, bet specialisto, — susuko Pakrantis.

Rašytojas truktelėjo pečiais, bet nieko nebeatsakė.

— Pats pasakei, — kalbėjo lukterėjęs Pakrantis, — kad kritika nebuvo ir Lietuvoje, bet vis dėlto recenzijų apie paskelbtą literatūros veikalus nestigo nei laikraščiuose nei žurnaluose. Kodėl?

— Tur būt, dėl to, kad redaktoriai buvo energingesni ir mokėdavo surasti recenzentų, — vėl nusišypsojo rašytojas.

— Pats vis juokauji, — nepatenkintas pastebėjo Pakrantis.

— O kodėl aš turėčiau verkėti? — paklausė ramiai rašytojas. — Ne aš įvedžiau Amerikos lietuvių spaudoje nevykusią tvarką "rašyti iš idealizmo". Kur kur, bet jau Amerikoje tai tikrai niekas iš idealizmo nedirba. Mūsų spaudoje buvo smarkiai sustiprėjusi prieš porą metų, kai

į Ameriką suvažiavo mūsų rašytojai ir laikraštininkai. Jie puolė į redakcijas ir tada tikrai mūsų laikraščiai padarė milžinišką šuolį pirmyn. Bet kaip staiga jie pakilo taip staiga ir vėl smuko, nes bendradarbiai, negaudami jokio atlyginimo, nustojo rašę. Pasklaidyk dabar mūsų periodinę spaudą: vėl vėjai švilpia, vėl mėgėjai įsiviešpatavo. Anksčiau pasirodydavo ir recenzijų, o dabar ir jos dingo. Kas gi berašys, kad niekas už jas nieko nemoka, juo labiau, kad recenzijos ir Lietuvoje būdavo brangiau apmokamos už kitus rašinius, nes joms parasyti reikėdavo daugiau laiko, skonio bei nusimanymo kaip kad rašant kitų sričių straipsnius. Galimas dalykas, kad rašytojas recenzentas ir rizikuotų dažniau išsistarti spaudoje dėl pasirodžiusių knygų, jei jam už tai būtų nors simboliškai atlyginama. Mūsų rašytojai sunkiai verčiasi ir jiems kiekvienas skatikas brangus. Gal dėl to skatiko, sakau, jie rizikuotų nukęsti nemalonumus, su kuriais neišvengiamai tenka susidurti rašant recenzijas, tačiau, matyt, redakcijos galvoja, kad verčiau pasirodanti veikalus visai nutylėti, ne kaip kad "sulaužyti honoraro nemokėjimo tradicijas" ir nors šiek tiek primesti bendradarbiams.

— Padėtis beveik be išeiities, — pastebėjo susimastęs Pakrantis.

— Visai ne, — energingai atsakė rašytojas. — Viskas priklauso nuo redakcijų. Jei jos mano, kad spaudoje turi informuoti skaitytoją apie grožinės literatūros veikalus, tai ji privalo tą klausimą spręsti konkrečiai. Jei joms atrodo, kad tai nebūtina, tuomet, žinoma, kalbos nėra...

PIX BEVERAGE

45 rūšių alaus — visoki gaivinantieji gėrimai, vynas ir šampanas (prancūziškas)

Parengiama vestuvėms, baliams, pobūviams. Nemokamas pristatymas dieną ir naktį. Atmeta ir trečiadieniais.

6903 Superior Ave. EX 1-3311

Yra badu mirštančių Lietuvoje

Neseniai laisvąjį Vakarų pasaulį pasiekė trys lietuviai vyrai, dar šių metų vasarą gyvenę Lietuvoje ir dirbę kolchozuose. Bėgliai, kuriems po didelių sunkumų ir pavojų gyvybei pasisekė prasiveržti pro aklinai uždarytą geležinę uždangą, pateikia ryškių vaizdų, apie nūdienį gyvenimą Lietuvoje, ypač apie lietuvių sodiečių sunkias gyvenimo sąlygas kolchozuose.

TREMTIS dėjo visas galimas pastangas susisiekti su tautiečiais, kurių drabužiuose dar jaučiamas Lietuvos laukų kvapas. Galiausiai jie buvo pasiekti ir eilėje TREMTIES numerių bus pateikti drąsių vėsy pasakojimai.

Ir čia tebejuokiu, kad sienos gali girdėti...

Pokalbį mezgasi iš lengvo, atsargiai. Neseniai iš Lietuvos laukų išėjusieji vyrai, nugalėję gyvybę grėmusius pavojus ir atsidūrę laisvėje, atrodo, tam tikrais momentais patys dar nebetingi laisvę. Nuolat jų akys kryps ta vienas į antro, arba, žiūrėk, žvilgsnis užkluvo už sienos, lyg bandydamos įvelgti, ar ta siena negirdi, ar kartais už jos neglūdi pavojus, kuris nuolat buvo pakibęs virš galvų gyvenant priešo pavergetoje tėvynėje. Atsargiai, lyg kokia didelė ir skaudanti žaizda, atskleidžiamos gyvenimo Lietuvoje šurprios iškarpos, svaiginanti tikrovė, išryškinti negailestingai ir brutaliai krašto alinimą ir žmonių naikinimą.

Pirmiausia pokalbį pakrypsta į ūkinį gyvenimą. Tada pradeda aiškėti tik ilgiau išsikalbėjus, patyrus kolchozų organizavimo metodus ir jų tvarkymą.

— Ar visi ūkininkai jau suvartyti į kolchozus?

Didžiūna. Tačiau dar yra į kolchozus neįjungti ūkininkų, kurių gyvenimas metai po metų vis daugiau sunkėja.

— Dažniausiai į kolchozus neįjungti tie ūkininkai, kurių sodybos ir laukai išmėtyti miškų iškarpose, sunkiai prieinamuose pelkynų pakraščiuose. Dėl sunkaus pasiekiamumo tokie ūkininkai paskutiniu metu neragiami jungtis į kolchozus.

— Vistiek aišku, kad anksčiau ar vėliau visi jie turės suėiti į kalėjimus, — įsiterpia kitas, kurį laiką tylėjęs.

— Kodėl aišku, kad turės suėiti į kalėjimus?

— Nepajėgs atiduoti grūdų, pieno, mėsos prievolių, nesumo-

Pasakoja lietuviai, pro geležinę uždangą prasiveržę laisvan pasaulin

kės mokesčių ir bus apšaukti sabotazhininkais. Teismas užkraus kelis metus kalėjimo ir bus baigtas laisvas ūkininkavimas. Tokių atsitikimų jau dabar nemaža.

— Tad tokie ūkininkai galėtų prašyti jungtis į kolchozus, jei neranda kitos išeities?

Šis klausimas vyrų veiduose įbrėžia šypsena:

— Visiems yra aišku, kad ir kolchozuose nelengviau. Tai viena. O antra — į kolchozą gali patekti tik tas, ką kolchozo organizatoriai randa reikalingu priimti.

Kolchozų organizavimas

Užkrovus ūkininkus didžiuliu prievolių ir mokesčių našta, mūsų sodiečiai, nežiūrint jų įgimtą prisirišimo prie žemės, neradami išeities, turėjo jungtis į kolchozus. Vienur vyko lėčiau, kitur greičiau. Radosi ūkininkų, kurie, apskaičiavę uždėtus įpareigojimus ir matydami, kad jokių būdu savistoviai negali ūkininkauti, sutarė sudaryti kolchozą ir bendromis jėgomis nešiti užkraunamą sunkių įpareigojimų našta. Kiti, stodami į kolchozą, vylysi gal palengvinsią savo padėtį. Tačiau vienas ar kiti motyvais vadovaudamiesi įstoje į kolchozą, kiekvienas atveju patyrė, kad ir čia išsigelbėjimo nuo skurdo ir vargo nesurasta.

Išidėmetinas priėjimas prie kolchozinės sistemos. sudaromos laisvam ūkininkavimui nepakeliamos sąlygos. Šių sąlygų nepakeliamumo ūkininkas priverčiamas įstoti kito kelio savo likimui išgelbėti. Organizuoja kolchozą sušaukia susirinkimą. Pakanka šiame susirinkime kuriam nors jo dalyviui kitą apšaukti buože, tam jau nėra kelio. Jis ne tik negali patekti kolchozan, bet dažniausiu atveju suimamamas su visa šeima ir išstremiamas.

Galima sakyti, kad yra taisyklė, jog į kolchozus nepateko per 25 ha ūkių savininkai. Jei kur toks ir pateko, tai dažniausiai vėliau buvo sulikviduotas suėmimu bei išstremimu. Kone visi stambieji Lietuvos ūkininkai šiandien yra Sibiro taigose. Galėjo išstremimo išvengti tik apskresnieji, iš anksto įspėjusi.

25 procentai Lietuvos ūkininkų Sibire

Galima sakyti, kad yra taisyklė, jog į kolchozus nepateko per 25 ha ūkių savininkai. Jei kur toks ir pateko, tai dažniausiai vėliau buvo sulikviduotas suėmimu bei išstremimu. Kone visi stambieji Lietuvos ūkininkai šiandien yra Sibiro taigose. Galėjo išstremimo išvengti tik apskresnieji, iš anksto įspėjusi.

siejie pavojų. Tokie, tik sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą, paliko savo ūkius ir persikėlė kurion nors kiton Lietuvos vietovėn gyventi. Vienam kitam gal pasisekė save pridengti miestuose, juose įsikuriant ir dirbant viename ar kitame fabrike. Bet tokių tegali būti nežymi mažuma. Didžiūna stambesniųjų ir stambiųjų Lietuvos ūkininkų buvo išstremti.

Ar kolchozan gali patekti ir bežemiai žemės ūkio darbininkai?

— Tatai priklauso nuo kolchozo organizatorių malonės. Jei bent vienas pasakys, kad tas ir tas žemės ūkio darbininkas buvęs tinginis, ar kuris kitas prikaštas jam bus padarytas, toks jau nepriimamas kolchozan. Tačiau nemaža buvusių žemės ūkio darbininkų į kolchozus pateko, kolchozą sudarantiems neprotestuojant ir vyraujant įsitikinimui, kad visiems darbo užtekės.

— Labai greit pasiskėjo, — kalba kitas bėglys, — kad kolchozuose darbo visada yra ir vis nespėjama, nors dirbama pagal iš anksto paruoštus planus. Papasakok, — jis kreipiasi į savo kaimyną, — apie kolchozų "nubuožinimus". Po to pakalbėsime apie darbus.

Kolchozų nubuožinimai

Pasirodo, kad tai gana dažnai praktikuojamas sovietų išradimas. Prie kolchozo "nubuožinimo" šitaip prieinama. Buvo, vienu, kur kolchozą sudariusieji, sutartinai ėmėsi darbo ir savo

sumanumo pasėkoje neblogoi susitvarkė.

Štai vieno kolchozo "nubuožinimas" prie Telšių. Ūkininkai, sudariusieji kolchozą, savo plote turėjo malūną. Tasai malūnas paskutiniu metu nebeveikė, bet kolchozą sudariusieji bendromis pastangomis jį atsiremontavo, sutvarkė. Sako, bent sau susimalsim ir gyvuliams, tai ir tai bus gerai. Vėliau tan malūnan pradėjo atvežti grūdų malti ir kaimyniniai kolchozai. Malūną turįs kolchozas jau įsigijo padėvėtą sunkvežimuką ir kasoje turėjo apie 11.000 rublių. Tačiau tokie kolchozo pralobimai kompartijai nepatinka. Vieną dieną kada malūną turįs kolchozininkai buvo pradėję įsitikinti, kad tasai jų suremontuotas malūnas iš tiesų bus didelis palengvinimas nešti kolchozinis įpareigojimus, vietos kompartijos vadovybės buvo nutarta praturtėjusi kolchozą "nubuožinti".

— Ką čia susidėję buožės nori turtus krauti. Reikia nubuožinti. Uždėjo 15.000 rublių nubuožinimo mokesčių ir viskas baigta. Kolchozininkai ne tik turėjo sumokėti kasoje turėtus 11.000 rublių sutaupų, bet ir išparduoti gyvulius, kad tik sumokėtų "nubuožinimo" mokesčius ir tokiu būdu išvengtų didesnių pasėkų.

— Galima būtų papasakoti ir apie kito kolchozo "nubuožinimą", — pastebi amžiumi vyriausiasis iš bėglių.

Pasakoja apie vieno kolchozo prie Daugailių. Auksitaitijoje, praturtėjimą ir nubuožinimą. To kolchozo vadovybė nutarė įsigyti sunkvežimį ir su juo padaryti pinigą, kad, mokant įvairius ir nesibaigiančius mokesčius, nereikėtų gyvulių parduoti. Paimė paskolą ir sunkvežimis tuojau buvo nupirktas. Kadangi su-

(Perkelta į 4-tą pusl.)

Pietinės Korėjos karininkai, atvykę čia mokytis karo akademijoje, lankosi pas prezidentą. Iš viso jų yra atvykę 263.

žėje kartu su fabrikantais ir milijonierių našlėmis...

Deja! Mūsų miegamajame staiga kyla toks ermyderis, jog aš, palikęs numirėlį Caruso, skubu įvykio vieton. Pasirodo, jog vaikai cypdami ir trypdami spyriuojasi prieš savo motiną (o mano žmoną) imti maldaknyges, nes, girdi, jie moką melstis ir be tų knyglių, kurios tik varginančios jų rankas. Šitie mano mažieji pipirai nusileidžia tik tada, kai gauna pažadą būsią popiet išleisti į kiną pažiūrėti "Tarzan and Leopard Woman". Savo mama jie dar nelabai tenori patikėti, tad viską pagaliau nusveria mano patvirtinimo žodis, kuris čia turi tą pačią reikšmę, ką ir ant valstybės dokumentų dedamas antspaudas...

Štai jau laikas judėti bažnyčion. Apsirengiu kogeriausiais drabužiais. Išvalyti jie, išglostyti, išlyginti — tik vakar parnešti iš valyklos. Kai šepetuku trinu savo panages, valydamas iš ten fabriko darbo žymes, ir kai kvepiančiu briliantiniu vilgau plaukus, žmona man davinėja pačius reikalingiausius įsakymus:

— Nepamiršk įsidėti švarios nosinaitės!

— Patikrink, ar tavo kaklaryšis dar švarus. Ar nesuglamžytas?

— Nepamiršk smulkių pinigų bažnyčiai.

Aš irgi turiu jai kai ką priminti: — Atsargiau dažykis lūpas. Tu vis nusidažai ir dantukus!

— Pasiimk tą naująjį aligatoriaus odos rankinuką. Tiek dolerių sumokėta!

— Pasišlakstyk kvepalais!

Žmona, kaip ir daugelis moterų, labiau linkusi įsakinėti negu klausyti, šurkštoka man atkerta:

— Žiūrėk tik savęs! Nesirk mano ligomis!

Paskui ji kreipiasi į mudviejų atžalyną:

— Vaikai, o jūsų batukai ar nublizginti? O rankutės ar švarios, a?

Taip kiekvienas mūsų su įniršimu save švariname ir blizginame, kad gatvėje ir bažnyčioje spindėtume jei ne labiau, tai ir ne menkliau už kitus. Mes turim blykstelėti ir švystelėti, kaip tie šv. Jono vabalėliai gegužės naktį. 5 ar

6 dienas prakaitavus fabrike, sekmoji tai jau mums priklauso...

Na, atrodo, mes jau galime eiti. Išjungiu radiją, patikrinu, ar tinkamai išjungtos dujos virtuvėje, ar užgesinta ugnis rūsyje (kur mums šyla vanduo prausimuisi), dar patikrinu, ar užrakintos kiemo durys, ar uždarinėti langai. Jei ką pamirščiau, gali namuose įvykti sprogimas arba vagys įsmuktų (esama net tokių akyplėšų, jog vagia ir dienos metu!). Reikia viskas, o viskas atsiminti ir patikrinti.

Mes išeiname iš namų. Vaikai pirmiausia, paskui žmona pūdros ir kvėpalų debesėlyje ir jų uodegoj aš — šeimos galva su degančia Chesterfield cigarete dantyse. Visi mes išsipošę ir iškilmingi, ir kai mes pradėdame žingsniuoti — mums painiojasi kojos. Save raminame: ak, tai vis tie nauji, dar neišnešioti batukai! Bet iš tiesų mes juk bandomė būti kitokie negu kasdien, mes norime patikti ne tiek patys sau, kiek tiems, kuriuos susitiksim. Ypač nesiseka vaikams: jie klupsnoja beveik ant kiekvieno šaligatvio nelygumo. Kagi, jie neturi tiek patyrimo, kaip

reikia vaikščioti šventadienį, t. y. iškilmingai ir pasipūtus.

Geroką galą pažingsniavus, mano žmona surinka vaikams stabtelėti, nes, pasirodo, jų kojinitės atraitytos ne taip, kaip turėtų būti. Ką žmonės pasakys! Kai ir tai sutvarkyta, mes paspartiname žingsnius. Jau matyti bažnyčia. Bet šitą akimirka mano moteris kad suriks per visą gatvę — ji pamiršusi savo korsažą! Kaip gi dabar eisi į pamaldas be tų dirbtinių gėlių ant krūtines! Ką žmonės pasakys! Ir ji, palikusi mums vienus, pasileidžia bėgti atgal į namus...

Netrukus ji grįžta. Nors uždusęs ir išraudęs, bet užtat su korsažu ant krūtinių!

Štai ir atėjom. Dar laiptuose mes susitinkame daugybę tokių pat pasipūtusių ir išsipošusių žmonių. Pažistamusius mes sveikiname ne pakeldami skrybėles, o tik maksėdami galvomis, kaip tie arkliai vidurvasario kaitroje, ir šaukdami pasisveikinimo šūkį — chaja! Pasisveikinę dėbiojame viens į kitą, katras gi iš mūsų išmaningiau ir daugiau dolerių ant savęs esame susi-

klostę. Gatvėje vis triūbina mašinos. Ne dėl to, kad kas jiems ten kelią pastotų. Jie tik nori, kad juos matytų...

Vėl mums bėda! Jau bežengiant bobinčion žmona staiga rikteli man: ji pamiršusi savo maldaknygę! Aišku, dabar mano eilė lėkti atgal. Gerai dar, kad netoli mūsų namai — tik 5 minutes kelio. Kiek tik kojos neša pasileidžiu bėgti namon, plasnodamas rankomis ir skvernais. Praeiviai stabteli ir išplečia akis: žiūrėkit — vagis! O gal gaisras jo namuose?

Tuo laiku, kai bažnyčios vargonai jau groja "Pulkim ant kelių visi krikščionys", aš šokinėju po savo kambarius, įsiekdamas tos maldaknygės. Tik dabar prisimenu, jog ir aš pamiršęs pasiimti smulkių pinigų! O žmona juk sakė. Šoku prie rūbinės ir grabalioju visas kišenes... Štai koks aš avingalvis!

O saulutė jau augštai. Ir ji rieda tolyn. Gal į Laukinius Vakarus, gal į Aukšinius Vartus. Bene aš žinau...

Yra badu mirštančių Lietuvoje

susiekimas tarp Utenos ir Zarasų nebuvo normalus, kalbama daug gailėsio kolchozo vadovybės savo įsigytą sunkvežimį paleido susisiekti Utenos Zarasų ruožo. Keleivių niekada nestigo. Uždirbo pinigų, paskola buvo gražinta, o kolchozo kasa vis daugiau turtėjo. Partijai sužinojus sunkvežimio istoriją, nutarta kolchozą nubuožinti. Sunkvežimis buvo atimtas ir dar uždėti didžiuliai mokesčiai. "Ką čia jūs susigalvojot spekuliantus vežioti", — buvo pasakyta nubuožintojų.

Tokių "nubuožinimo" faktų gana gausu. Tie "nubuožinimai" kolchozininkams išmūša bet kokią iniciatyvą ir po "nubuožinimo" jie gauna įsitikinti, kad kaip tu besistengsi, nuo kolchozinio vargo ir skurdo jokiu atveju negalėsi išsigelbėti.

Lietuvos ūkininko suelgetėjimo raida

Ūkininkai, sąlygų priversti jungtis į kolchozus, kiekvienas (kalbama apie kolchozan priimtus) gauna nuo 40 ligi 60 arų žemės daržams, gali pasilikti karvę, kiaulę, keletą vištų. Iš pirmo požiūrio galėtų susidaryti vaizdas, jog dar gaunant atlyginimą už darbą kolchoze, vargais negalais mūsų sodietis galėtų šiaip netaip verstis. Bet tikrovėje yra priešingai.

— Šiandien dažno kolchozininko drabužiai kaip paskutinio ubago, kalba vienas iš jų. — Atrodo, kad tie žmonės pralindę apačia akėčių ir jų virbalų drabužiai sudraskyti. Kolchozininkas negali apsirengti, kadangi jis nieko neturi. Štai kokie įpareigojimai jį slepia dėl turimo sklypelio daržui žemės:

Už turimą karvę per metus jis turi atiduoti 250 litrų pieno, 50 rublių reikia per metus sumokėti už karvės draudimą. Už daržams duotą žemę valstybei kas metai turi pristatyti 6 centnerius bulvių, kiaulės laikymas apkraunamas 40 kg. mėsos prievoles atlikimu. Dar reikia atlikti kiaulių prievoles, sumokėti privalomus trobesių draudimo mokesčius ir kas metai pirkti valstybine paskola 100 rublių ribose. Tik ištikimi komunistai nusidera kartais paskola pirkti 25 rublių sumoje. Šiaip jau ji nustatoma kiekvienam kolchozininkui po 100 rublių.

Kolchozininkas turimame darže neturi teisės sėti varpinius augalus. Jei jis nori išlaikyti karvę, turi jai pašarą gauti iš

kolchozo. Tasai pašaras reikalinga atidirbti. Už vieną šieno vežimą reikia atidirbti 20 darbdienų. Kadangi karvė išlaikyti per žiemą reikia trijų vežimų pašaro, tad kolchozininkas, turintis karvę, be minėtų įpareigojimų, dar turi nemokamai kolchoze dirbti ligi šešiasdešimt darbdienų, kad uždirbtų karvei pašarą. Tas pats atsitinka, kai nori išlaikyti kiaulę. Reikia ir ji pašerti, o nėra kuo. Tad tenka darbo sąskaiton imti jai pašaro iš kolchozo ir vėl atlyginimo negaunant atidirbti. O čia kraunasi mokesčiai. Jiems sumokėti reikalingi pinigai. Dar šiaip taip laikosi tie, kurie į kolchozą įsijungdami turėjo sutaupę. Tokiems mokesčiai įpareigojimai už turimą sklypą tuo tarpu šiaip pakeliami. Bet niekas negalėjo turėti didesnių sutaupų ir metai po metų padėtis darosi vis sunkesnė. O tie, kurie neturėjo jokių sutaupų, tokie jau pirmaisiais metais neįstengia sumokėti mokesčių už naudojimąsi daržui duota žeme, nepajėgia sumokėti trobesių ir gyvulių draudos, o po to apšaukiami sabotazhininkais ir iš jų atimami daržai.

Kiti kolchozininkai, spiriami bado, kartais bando kūlimo metu kokią sauja žirnių į kišenę įsileisti. Tokie atsiduria teisme, kuris nubaudžia kalėjimu. Nemaža nubaudžiami 6-7 metams ir daugiau. Kurie nubaudžiami 5 metais kalėjimo, tokie bausmės atlieka Lietuvos kalėjimuose. Tačiau kurie nubaudžiami daugiau, negu penkeriais metais, tie jau išvežami Rusijon prie Dono ar kurio kito kanalo darbų.

Kiek kolchozininkas uždirba už darbo dieną?

— Darbo dienų nėra. Kolchozininkas težino darbdienius. O kiek už vieną darbdienį bus mokama — jis tesužino suėmus derlių, kolchozui atlikus kitus įpareigojimus. Tik visus įpareigojimus kolchozui atlikus, tuomet pasižiūrėta, kas paliko. Jei kasoje pinigų yra mažai — už atidirbtus darbdienius kolchozininkas gali gauti pinigais labai mažai. Buvo atsitikimų, kad kolchozininkams už darbdienius buvo sumokama po 3 kapeikas. Įstaigoms ir įmonėms, kurios gauna pinigus biudžeto keliu, geriau išsiversti. Tačiau kurios pačios, kaip kad kolchozai, turi išsiversti, čia ne tik nėra pastovaus atlyginimo, bet ir iš viso nežinoma, kada ir kiek bus mo-

kama.

— O kiek mokama kolchozininkams grūdais?

— Taip pat paaiškėja kolchozui atlikus privalomus įpareigojimus valstybei. Bus geresnis derlius, šis tas kolchozininkams paliks. Neužderės, pagal iš anksto nustatytus planus pasėjus pasėlius į balas, tada kolchozininkai maža ką gaus. Dažniausiai kolchozininkams stengiamasi atiduoti tokius grūdus, su diršėmis, kurių neima surinkimo punktai. Vieno kolchozo kolchozininkai žemaitijoje praėjusiais metais už visų metų darbą kolchoze tegavo po centnerį ir 12,5 kg. diršėtų grūdų. Plius, kaip minėta, po 3 kapeikas už darbdienį.

Bolševikiškai suprastas darbdienis

Kiekvienam kolchozo darbui numatytos normos. Tos normos tokios didelės, kad jų beveik niekas neįstengia per vieną dieną atlikti. Štai arėjams numatytos tokios darbdienio normos, kad vienas darbdienis vargais negalais atliekamas per dvi bei tris dienas. Kur arkliai kiek geresni, ten arėjai nustatyto darbdienio norma atlieka per dvi darbo dienas. Kur arkliai silpnesni, ten darbdienio norma atliekama per tris darbo dienas.

— Arklys nepaeina pagal nustatytą normą ir kolchozininkas vietoje vienos, kad atliktų darbdienio normą, tąsosi tris dienas, — sako vienas buvusių kolchozininkų.

— Geriausia tai kolchozo pie-
menims, — įsiterpia kitas. — Jų darbdienis lygus išganytai dienai. O kitus darbus dirban-tieji dėl vieno darbdienio pluša kelias dienas. Pavyzdžiui javų vežėjams nustatyta norma pakrauti, parvežti ir iškrauti 20 vežimų. Šitą normą atlikę skaitosi išdirbę darbdienį. Kadangi vienas vežimo negali pakrauti, o tenka dirbti dviem, tad du — krovėja ir krovėjas — turi parvežti 40 vežimų, tada jau užrašoma, kad jiedu išdirbo po darbdienį.

Kolchozų ponai ir mirę kolchozininkas

Žinoma, — juokauja laisvės pasiekę mūsų laimingieji bėgliai, — iš dirbančiųjų kolchoze pie-menims geriausia. Neblogai valdžiai, kurią kolchozai turi sudėtingą ir kurios atstovai nedirba ūkio darbų. Štai tie nedirban-tieji, gerai apmokami: kolchozo pirmininkas, planuotojas, sąskai-tininkas, fermų vedėjas, brigadi-ninkai (didesniuose kolchozuose brigadininkai dar turi savo grandininkus). Kolchozai turi nuo 400 ha žemės. Tačiau tokių mažai. Vadinamieji vidutiniai kolchozai turi iki 900 ha plotus. Tokiuose kolchozuose jau būva tik arkliai kokie trys brigadinin-kai su savo padėjėjais. Brigadi-ninkai nustato kolchozininkams darbus, vietą, kur tie darbai eiti atlikti. O kolchozininkai, šitos ponijos vaikai, bėga, skuba, dirba ir neįstengia atlikti nusta-tytų normų. Dažnai jie alkani, nes neturi pavalgyti, o metus dirba nežinodami, ką po metų už atliktą darbą gaus. Pasitaiko, kad kolchozininkai, tyliai nės-dami jiems užkrautą nepakeliamą našta, po ją tyliai sukumpia. Sutinkant šiuos metus vienas kolchozininkas, buvęs smulkus žemaitijos ūkininkas, teturėjęs 14 ha, kolchozo vadovo buvo ras-tas ant gyvenamo namo slenks-čio skulpuės ir žiurkių nuėstu veidu. Kolchozo vadovas, patyręs tą kolchozininką nesirodant ke-linta diena darbuose, nuėjo į apibarti. O šis rastas, matyti, bėgęs į darbus, miręs ir žiur-kių apėstas.

(B. d.)

Laiškai pasivadinusiems „jūs“ ir „mes“

Trociai laiškas

Aną kartą minėjau, kad „jūs“ ir „mes“ atsiradimo pagrinde, yra ir psichologinės priežastys, kurios nuolat kartojasi tarp tėvų ir vaikų, kartojasi tarp vyresniųjų ir jaunesniųjų. Dar gyva tebeatsimenu vieną atsitiki-mą, kuris tada mane buvo pa-statęs į keblią padėtį.

Dirbau žemės ūkio Rūmuose spaudos skyriuje. Žemės ūkio Rūmai rūpinosi ūkininkų agro-nomine pagalba. Man buvo pa-vesta rašinėti ir radio pagalba ūkininkams duoti naujausias ūki-nio gyvenimo žinias. Dažnai tek-davo keliauti ir būti ūkininkų šeimose. Be bendraujant atsirad-o nemažai tokių ūkininkų, su kuriais mūsų geras ryšius iš-ardė tik į Lietuvą įsibrovę rau-donieji.

Aukštaitijoje, prie šeduvos, pa-žinojau ūkininkų šeimą, kurie buvo laikomi pavyzdiniais ūki-ninkais, darbu ir sumanumu to-li palikę savo kaimynus. Jų sū-nus, sulaukęs 29 metų amžiaus, vedė gretimo kaimo ūkininkai-tę, baigusią žemės ūkio mokykl-ą, gražią ir darbščią mergaitę. Teko būti jų vestuvėse ir gerė-tis motinos džiaugsmu (tėvas jau buvo miręs), kad sūnus ne-gaudė vėjus, o į namus parvedė tinkamą marčią. Mes tada, ger-dami gerą šeduviečių alų, vai-šindamiesi išradiniais šeiminin-kių užkandžiais, linkėjom lai-mės tikrai tikėdami, kad laimė negali jų aplenkti.

Buvo praėję tik pusantų me-tų nuo jų vedybų, kai gavau iš motinos laišką, kuriam skundė-s, kad marti pasidariusi akpišė, kad sūnus einantis su marčia ir ji nebeturinti gero gyvenimo. Jie esą nebesutaria ir prašė atva-žiuoti, užstoti, marčią ir sūnų išbarti, nes jos kasdieniniai ba-rimai nieko nepadedą.

Reikalas buvo nemalonus, bet skaičiau būtiną pareigą ten nu-važiuoti. Visad ten nuvažiuoda-vau malonių įvykių proga, ne-patogu buvo nenuvažiuoti kada į jų namus buvo įsimetę nepasi-tikėjimo, įtarinėjimų ir pykčio ugnelės.

Prieš važiuodamas dar para-šiau sūnui laišką teiraudamasis kas gi atsitiko, kad motina ra-šanti tokius dalykus. Sūnus greit atsakė ir dėstė, kad moti-

na, dalį savo darbo pareigų per-leidusi marčiai pradėjo jaustis nepatenkinta, pradėjusi marčia skųstis. Jis, matydamas, kad ji neteisingai puolama, keliais at-vejais motinai pasipriešino. Mo-tina pradėjos skųstis ir juo, įta-rinėjo, kad jie motinos nebe-kenčia.

Nuvažiauvau. Senos, ankščiau patirtos geros nuotaikos nebe-radau. Pradžioje, susėdus prie stalo, kalba sukosi apie viską, tik ne apie reikalą, kuriuo tiks-lu buvau atvažiavęs. Mačiau, kad jie apie tai drovisi kalbėti. Turė-jau aš pats pradėti. Kalbėjau kiek tada sugebėjau, įrodinėjau, kad jiems negražu tokią padėtį sukurti, kad tuo kenčia jų visų padėtis, kad nemalonu tai gir-dėti ir jų draugams.

Po mano kalbos prasidėjo tik-ra naminė audra. Motina puolė abu vaikus, vaikai buvo kiek ty-lesni, tik nurodinėjo, kad to vi-sai nėra, kad motina tik tai sau neteisingai įsikalbėjusi.

Klausydamas tų priekaištų mačiau, kad mano padėtis tik-rai nemaloni, kad man bus labai sunku įvesti į ramią kalbą. Nie-ko man neliko, kai tik leisti iš-lieti visą tulžį. Ir po dviejų val-andų tokios audros, pajutau, kad karštis ima atsileisti. Tada pajutau esant atėjus mano va-landai, ir be jokio gallesčio, kiek tik sugebėjau, piktai išbariau pirma vaikus, kad nenusileidžia senesniams, nepaboją jos sukur-tų papročių, nepaboją jos buvu-sios tvarkos, o po to išbariau ir motiną, kad ji nenorinti supras-ti ir vaikų, užsimojusių daug ką pagerinti, įvesti geresnių ir našesnių darbo metodų. Mano barimas tur būt truko gerą pus-valandį. Bardamas gerai ma-

čiau, kad jų pykčiui nėra jokios rimtos priežasties, kad tas vis-kas susidaro iš eiliųjų dienos, vyresniųjų ir jaunesniųjų kap-rizų.

Mano to barimosi pabaiga tu-rėjo baigtis paruoštu taikos pla-nu. Bet man jau to nereikėjo. Pirmą gallesčio ašaras pradėjo braukti motina, vaikai tuoj ją ėmė raminti, pabučiavo rankas, o ji ėmė savo vaikus glostyti ir kalbėti, kad juos nepaprastai mylinti. Taika įvyko savaime. Mes visi pasijutome lengviau, greit atsirado ir buvusių anais laikais vaišių nuotaika. Mes jau juokaudami nutarėm, kad tokiais reikalais niekad nebesirinksim, nes jų nebus, kad abipusė meilė ir pagarba šeimoje tebėra, tik ji įsivaizduotomis nerailiomis pastangomis buvo pradėta griau-ti.

Ar „jūs“ ir „mes“ padėties kūrėjai nesielgia panašiai, kaip toj geroj ir garbingoj ūkininkų

šeimoj, kad buvo įvykę? Ar ankstyvesnėji cionykščiai lietu-viai tremtinių nelaukė su tokiu džiaugsmu, kaip laukė ana ūki-ninkė marčios iš kaimyninio kaimo? Ar vėliau, kada pama-tė, kad tie tremtiniai daug ką daro ne taip, kaip jie kad darė, ir jei į tas pastabas dar buvo atsa-kyta neapgalvotai, kiek pasijuo-kiant, nekyla panaši neapykan-ta, kaip buvo kylusi ūkininkės mintyse žiūrint į savo marčios ir sūnaus pasielgimus? Ar mes dar neįsitikinom, kad jei mumy-se tebėra gyva lietuviškoji ug-nis, kad mes vienas kitą taip pat tebemylim, tik mus niekas nepajėgia taip sudrausti ir iki ašarų susarmatyti, kad atsipei-kėtume niekus darą? Ar kryžuo-jamoji tėvynė negali mums vi-siems būti tuo įsakmiu sudrau-dimu, kad gana niekus išdarinė-ti, kurti tėvų ir marčių epizo-zodus?

Balys Gaidžiūnas

5-tas

PELĖDOS Nr. jau išėjo

Ilustracijose vaizduojama: Ką peri Stalinas. Mūsų didieji — VLIKAS, ALT ir Lozoraitis. Menininkų galerija. Paskutinis Mun-saino Mohikanas. Meškeriotojai ir t.t.

Turiny rašoma: Maldelė į dolerį viešpatį. Raganų virtuvė. Iš amerikoniškų vėlių ir vėlių gyvenimo. Intymus daktaro pasikal-bėjimas. Meilės kankinys (eilės). Raudonasis kampelis. LTSR ministrų tarybos įsakymai. Numirė iki smerties. Graudingi nusida-vimai. Apie literatūrą. Menas ir gyvenimas. Pagal karalienės Mi-kaldos pranašystes. Daug aktualijų ir juokų. — Metinė prenume-rata 4 dol., atsk. Nr. 40 ct.

Parduodame ir išrašome knygas vokiečių kalba iš Vak. Vo-kietijos, Šveicarijos ir Austrijos.

Turime daug Amerikoje, Vokietijoje ir Lietuvoje išleistų lei-dinių ir gaidų.

Užsakymus adresuokite:

LIETUVIŲ KNYGYNAS NEMUNAS

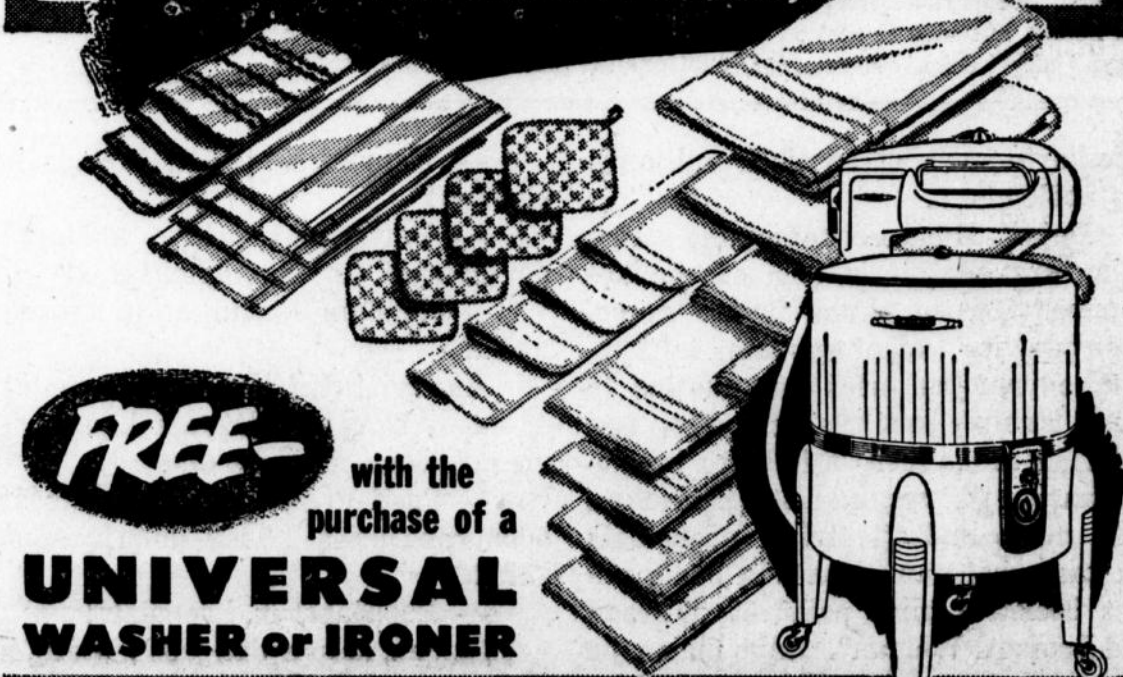
3143 So. Halsted Ave., Chicago 8, Ill., Telef. Victory 2-3314

UNIVERSAL offers

TO THE FIRST 20 WOMEN

24-Piece Cannon Towel Set

All Famous Cannon First Quality!

FREE with the purchase of a **UNIVERSAL WASHER or IRONER**

Famous Universal 2-Speed Washer

- Exclusive Speedselector assures proper washing speed for every fabric!
- Time-A-Matic Timer automatically times your washing for you!
- Control-O-Roll Wringer the world's safest, most efficient!
- Automatic Safe-T-Switch protects the washer and you!

UNIVERSAL

Priced From

\$139.95

UP
Ironers Start
at \$119.95

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave.

EX 1-0911

1000 Skaitytojų!

Dirva skelbia antrą talką,

tikslu įtraukti į Dirvos skaitytojų šeimą dar vieną tūkstantį skaitytojų, kurie lig šiol neprenumeruoja Dirvos greičiausiai tik dėl to, kad nesutiko tinkamos progos jai užsisakyti. Sudarykite jiems tą progą!

Nuo 1951 metų rugpjūčio 15 dienos iki 1952 metų sausio 1 dienos yra šios talkos darbo laikas.

Talkininkai kviečiami Dirvos atstovai ir visi kiti jos bendraminčiai.

Talkos pabaigtuvėms šį kartą skiriamos šešios premijos: trys platintojams ir trys skaitytojams, kurios bus išmokėtos, jei per talkos laiką bus įvykdyta bent pusė numatytojo plano.

Pirmosios premijos — po 50 dolerių, antrosios — po 30 dolerių ir trečiosios — po 20 dolerių.

Skaitytojų premijos bus paskirtos laimėjimo būdu. Kiekvienas naujas skaitytojas, užsiprenumeravęs Dirvą talkos laikotarpyje, gaus eilės numerį, duodantį teisę dalyvauti premijos laimėjime. Teisė į pilną premiją priklausys užsimokėjusiuose už metus. Užsimokėjusieji už metų dalį, turės teisę tik į atitinkamą laimėtos premijos dalį (dalinsis premiją su kuo nors kitu, laimėjusiu kitą tos premijos dalį).

Platintojams premijos bus skiriamos tiems, kurie bus surinkę daugiausia taškų. Metinė prenumerata — 4 taškai, (kiekvienas metų ketvirtis po 1 tašką). Jei į vieną premiją konkuruotų du ar daugiau po vienodą taškų skaičių turinčių platintojų, toji premija tarp jų būtų skiriama laimėjimo būdu. Nelaimėjęs augštesnės premijos toks platintojas normalia tvarka dalyvautų varžybose su kitais dėl mažesnės premijos.

Atviras laskas L. Jonikui

Šios vasaros pabaigoj mano "draugas" Jonikas darė inspektorinę apžiūrą Springfield, Ill. "pažangiečių" organizacijose. Jo garbei tą organizaciją vadai buvo suruošę pikniką. Jonikas smarkiai apsišvylė, radęs piknike tik keliolika lietuviškai kalbančių burliokų. Jo svajonės, pasakyti griausmingą kalbą ir pasipinigi, nuėjo veltui. Anot viena mūsų tautiečio, Jonikas vaikštinėjo nosį nuleidęs ir negavo ne tik išdrožti kalbą, bet ir pasipinigi. Kaip musė kandęs, turėjo grįžti į savo komunistinę gūstą Chicagoje.

Tačiau ne visai tuščiom išvažiavo. Išsivežė pilną tarbą šmeižtų apie tos kolonijos lietuvių, ypatingai apie vieną "įžulįjį dipuką".

Taigi, šis "įžuliusis dipukas" ir nori atsakyti Jonikui į jo parašytus šmeižtus net dvejose "Vilnius" numeruose.

Štai ką rašo Jonikas po Springfieldo "pažangiečių" ir Chicago "Vilnius" piknikų.

"Vilnius" 199 Nr. rašo: "Neseniai lankiausi valstijos sostinėje Springfielde. Tai sena ir nemaža lietuvių imigrantų kolonija. Kaip tokių, žinoma, randasi dipukų ir "dipukų". Pasąkojo man tada geri springfieldiečiai, jog vienas hitlerinis "dipukas" esąs ypatingai įžulius. Jis net drįsta eiti į stubą ir bando atkalbėti "Vilnius" skaitytojus, kad neskaitytų to dienraščio. "Vilnius" piknikė susitikau būrį pažįstamų springfieldiečių. Pranešė jie man: Tas agresivus lietuvis dipukas, veikiausiai sitiespęs žydų ir progresyvių tautiečių krauju nacių okupacijos metu, patupdytas beprotnamijė.

Šnekasi, vargšelis, beprotnamijė su savo prototipas Hitleriu, Smetona, Rentenu ir Kru-pavičium ir planuoja išvaduoti Lietuvą!"

"Vilnius" 214 Nr. po antrašte "užmušiu" šiaip rašo: "...Šnekant apie vėliausiai atvykusius iš Europos lietuvių būkime realistiški. Susidėjusios sąlygos atvyko čia dipukų ir "dipukų". Anądien gaunu laišką nuo dipuko iš Springfieldo. Laiško turinys... "Prie pirmos progos susitikęs Joniką — užmušiu!"

Nacių okupacijos metu Lietuvoje minimas dipukas buvęs gerutėlis; net žydus slėpęs nuo hitlerininkų, bet... Atvykęs Amerikon laukia progos susitikti su Joniku, kad "likviduoti" jį... Dėlto vietoje smerkti mus, kad mes "nekenčiame" visų dipukų, atsipalaiduokite (reiškia, taip pat išmuškite) nuo tų, kurie tik laukia progos ką nors užmušti."

Rašydamas jums šį laišką, prisiminiau J. Biliūno parašytą apysaką "Brisiaus galas". Manau, kad prisimeni iš pradžios mokyklos, jei esi buvęs. Tačiau, dėl vaizdumo parašysiu keletą ištraukų.

"Šalia diendaržio durų, ant didžiulės spalio krūvos, gulė senas Brisius — žilas, apžabals šuo. Matytiti jis dar mato, bet tik kaip pro dūmus, ir savo žmogaus labai dažnai nebepažįsta. Sunki senatvė ir jam: visų užmirštas ir apleistas. Pats gerai jaučia, kad mažą kam bereikalingas. Bet kiek galėdamas rūpinasi dar būti naudingas. Nors neprižiūri, tačiau vis klausio. Beklausydamas apsnūsta... Ir girdi pro miegus šlamant netoli, tarytum eitų kas svetimas... Sunkiai kelias senas Brisius ir loja užkimusi, mieguistu balsu. — E, tu, žabali, ar nenustosi?... savo žmogaus nematai... Dažnai troboje, viduaslyje gulėdamas, sapnuoja vagį ar vilką;... ir, tartum išsigandęs, netikėtai suloja: am! am! Vagies vietoje, girdi tik iš visų pusių prikašiojimus: — O, tai žilisi! visai apkvaišo.

Nebežinodamas, kur dėtis iš gėdos, kelias jis iš viduaslio ir,

paspaudęs uodegą, lenda pasuo-lėn... O juk buvo jaunas ir jis, stiprus ir visų brangina-mas..."

Taigi "mielas" Jonikėli, panaši tragedija vyksta ir su patim. Kiek metų turi ir kokia paties išvaizda, negaliu tikrai pasakyti, bet kad protu esi pase-nęs — apžabals, tai ne tik aš, bet ir kiekvienas "pažangietis", kuris skaito paties parašytas eilutes, tą gali patvirtinti. Ne-beveikia pas patį ne klausos neregėjimo organai. Smegenys vi-sai ištižo. Liko tik vienas liežu-vėlis. Jei pats nematai, tai pa-duok kitam perskaityti mano laiską, ar ten rasite kur nors pa-rašytą "užmušiu" arba "sulikvi-duosiu?"

Sunki protinė senatvė užgūlė patį. Nepažįsti ne tik dipukų, bet ir savo "pažangiečių". Pats gerai jautiesi, kad mažą kam bereikalingas. Bet kiek galėda-mas rūpinies dar būti Stalinui naudingas. Vazinėji, kalbi, rašai, pinigais kalėdoji, bet iš visur girdi tik priekaištus ir, "E, tu, žabali, ar nenustosi? O, tai, žilisi! visai iškvaišo." Brisui sapnuodavos vagys ar vilkai, o Joni-kui žydų kraujas, "progresy-vių" kančios ir beprotnamiai."

Dar vienas Joniko sapnas, ku-ris ir "pažangiečių" smarkiai sukrėtė. "Vilny" 66 Nr. kovo 26 d. Jonikas rašo:

"Kas bet kiek suprantą apie socialistinę santvarką, žino, kad Tarybu Sąjunga ne tik nesiruo-šia jokiam karui, bet siūlo nusiginkluoti. Jai nereikalingos sve-timos teritorijos. Jos nė vieno kario nėra svetimos žemės. Tajį faktą niekas negincina..."

Štai, koks gerutis Jonikas, nors per sapnus emė ir pripa-žino Stalinui daugiau negu pusę Europos, kurią šandien trypia rusiški maskoliai. Net ir Spring-fieldo "pažangiečių" vadas yra pasakęs: "Aš jo taip pat ne-mėgstų, o tokiu rašymu Jonikas mus pažangiečius visai pažemi-no, didžiausiais kvailiais palai-kė."

Taigi, "mielas", Jonikėli, ne-manyk, kad ir dabar visi "pažan-giečiai" yra tokie apžabaliai, kaip ir pats. Praėjo tie laikai, kada galėjai visus savo sapnus apie sovietinį rojų grūsti į "pa-žangiečių" galvutes, kaip realy-bę. Dabar kalba atvykę iš to ro-jaus gyvi liudininkai.

Iš viso ko atrodo, kad Jonikė-liui tenka susidėti į tarbėlę vi-sus rašymo įrankelius ir su di-dele gėda uodegą paspaudus du-linti už pečiaus.

"Įžuliusis Springfieldo dipukas"

Česlovas Janušas

Rugsėjo 29 d. paminėjo savo 20 metų dailininko veiklos su-kaktį. Tą dieną kaip tik buvo jo vedybų 17 metų sukaktis. Sa-vo svečius dailininkas supažindi-no su naujaisiais paveikslais, vaizduojančiais New Yorko apy-linkių peizažus. Didelė dalis jo paveikslų šiuo metu dar yra pa-kelii iš Chicago. Vasaros metu jie buvo išstatyti J. Bačiūno vasarvietėje Sodas, Mich.

Dail. Č. Janušas šiuo metu tautiškais motyvais dekoruoja Brooklynso Apreiškimo parapijos salę, kurioje daugiausia reiškia-si naujakurių kultūrinis gyveni-mas. "Spalio mėn. pradžioje jis su savo pagalbininkais išvyksta į Long Island dekoruoti vieno milijonieriaus vilos patalpų.

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo

laukti nei metų, nei mėnesio

pabaigos!

Trupiniai iš didžiosios ir mažosios politikos

Amerikietis tyrinėjo, kuo šio-mis dienomis labiausiai susirū-jis, stiprus ir visų brangina-mas... O juk buvo jaunas ir jis, stiprus ir visų brangina-mas..."

Ne! Dėl visų tų dalykų vidu-tinis anglas esąs gana ramus ir net beveik abejingas. Kuo jis tikrai rūpinasi ir jaudinasi tai... karaliaus sveikata. Ir rūpinasi nuosirdžiai, gal net negalvoda-mas, kodėl jam tati taip rūpi. Ne taip, kaip tas cinikas (ir tarp anglų tokių esama!), kuris iš-sitarė:

— Hm... karalius... šiaip tai būtų vistik, bet ką mes veiksim liks su trimis karalie-nėmis!"

O kuo domisi vidutinis ameri-kietis? Žinoma, viskuo po tru-pūtį, bet labiau tuo, kas arčiaus-iai prie jo. Sako, vienas Chi-cagos redaktorius dar pora me-tų prieš pirmąjį pasaulinį karą, redakcijoje ant sienos pakabino tokį užrašą:

"Šunų susipjovimas Clark gat-vėje yra svarbiau, negu karas Balkanuose."

Daugumas Amerikos laikraš-čių iki šiai dienai tokios taisyk-lės laikosi. Skirtumas gal tik toks, kad dabar šunų pjautynių vietą užima beisbolas.

Dėl nesuipratimų anglai tuo tarpu neturi Irano žibalo. Norė-dami Iraną paspausti, išpėjo vi-sus kitus, kad nepirktų žibalo iš Irano, grasydami net bylomis

teismuose, kadangi, esą, tai bū-tų vogto daikto pirkimas. Bet žibalo jiems patiems reikia. Ir nupirko 200,000 tonų iš Rumuni-jos. Kokia likimo ironija! Juk tas žibalas taip pat vogtas: jis, gi iš tų pačių anglų ir amerikie-čių šaltinių, kuriuos komunisti-nė Rumunijos valdžia iš jų nu-savino, nė skatiko neužmokėję...

Kalėdos, Velykos ir net Mo-tinos Diena didžiausiomis šven-tėmis virsta ypač tiems pirk-liams, kurių prekės tinka dova-nojamos. Prie tų trijų dienų pri-sideda dar ir Valentinos ir Tėvo dienos. Dar mažą: jau kelias su-manymą įvesti Vaikų Dieną. Bet tula Vaikų Auklėjimo Drau-gija užprotestavo, sakydama do-vanų pirkliams: nebūkit besoc-čiai!

Amerikos konstitucijos ir ne-priklausomybės paskelbimo do-kumentus įdėjo į heliaus pripil-dytus stiklo "vokus". Tai bū-sianti geriausia apsauga tiems dokumentams nuo sunykimo.

Prezidentas Trumanas ta pro-ga prisiminė ir sovietinę konsti-tuciją, sakydamas, kad ji yra pilna gerų žodžių, bet tie žodžiai reiškia "mažiau negu nieko", o tos konstitucijos "garantijos yra lygiai tokios klastingos, kaip ir jų sutartys. "Bolševikinis susi-tarimas nėra vertas popierio, ant kurio jis parašytas."

Mums ta tiesa ne naujiena. Lieka tik skaičiuoti: 1) kiek laiko praėjo, kol toji tiesa at-ėjo į Amerikos prezidento lūpas? 2) kiek laiko dar praeis, iki iš-tos tiesos bus padarytos išva-dos?

Kambodžos (Indokinijos da-

lies) karalius, esą, rengiasi pa-dovanoti prezidentui Trumanui dramblių. Nors Trumanas ir nie-kam nesiskundęs, kad jam trūk-sta dramblio, bet Kambodžos mi-nisteriams tai dar ne įrodymas, kad jis dramblio nenori. Bet jei-gu svetimi karaliai siūlo prezi-dentui dramblio didumo dova-nas, tai prezidentas turi atsi-klausti senatą, ar jis gali pri-imti...

Įdomu, ar opozicijos senoto-rių balsuotų už leidimą Truma-nui įsigyti dramblių, kuris kaip tik yra respublikonų simbolis? Gal koks Kambodžos ministeris turėtų paaiškinti karaliui, jog demokratų simbolis yra ne dramblys, o asilas?... *

Sako, pasaulį dabar valdo be-veik vien ligonys. Turbūt labiau-siai tai patvirtina Irano premje-ras Mossadeh. Jis gyvena par-lamento rūmuose, kur į svarbius posėdžius ateina tiesiai iš lovos. Bet jis atskrido į New Yorką, dalyvauti Saugumo Tarybos po-sėdžiuose. Tačiau apsisistojo ne viešbutyje, o... ligoninėje. Pa-rengiamieji pasitarimai vyksta prie jo lovos.

Spalio 25 Churchillis galbūt (gal ir ne...) dar kartą grįž-į valdžią. O jam jau 76 metai. Senas? Tai niekis. Anglija yra turėjusi ministerį pirmininką (Gladstoną), kuris paskutinį sa-vo kabinetą sudarė būdamas 82 metų amžiaus.

B. K. Naujokas

•PAKELIUI Į MIRTĮ —
B. Gaidžiūno aprašymai
apie pergyvenimus vo-
kiečių kalėjimuose. 231
pusl. Kaina \$1.00

Ar pažįsti šį kraštą?

Kas žinotina apie JAV-bių 48 valstybes

(Tęsinys)

South Dakota — turi didžiausias aukso kasyklas Lendo mieste ir men-kiausiai apmokamą gubernatorių. Pa-vasarinį kviečių auginime užima trečią vietą JAV. Black Hills gami-nama daug aukso ir sidabro. Valsty-bėje yra 8400 kv. m. indėnų rezerva-u. Black Hills kalnuose (Mount Rush-more) granite išskaptuotos didžiulės Washingtono, Jeffersono, Lincolnio ir T. Rooseveltto galvos.

Tennessee — 1941 m. pagarsėjo vi-sam pasauly atominės bombos paga-minimu Oak Ridge. Pietų valstybių tarpe vyrauja mineralų gamyboje ir didžiausias pajamas turi iš fosfato. Toliau seka švinas, cinkas, varis, geležis, marmuras ir kt. 1949 m. žemės ūkyje vyravo kukurūzai (69 mil. bušelių, 32.1 buš. nuo akro). Ne-menką vietą užima bulvių (airiškių ir saldžiųjų), medvilnės gaminiai. 50% ūkių pajamų sudaro pajamos iš galvijų ir jų produktų. TVA užtvankų sistema savo žinioje turi 13 užtvankų, kurios savo energija aprūpina 7 valstybes, Oak Ridge — atominų bombų gaminimo vienas svarbiųjų centrų. Iš 49 mokyklų aštuonios skir-tos negrams. Valstybėje daug turis-tinių įdomybių, ypač pačios gamtos sukurty.

Texas — viena didžiausių valsty-bių. Ji buvo vienintelė nepriklausoma valstybė prieš prijungimą. Jaučij auginime užima pirmąją vietą, taip pat pirmąją avių auginime ir vilnos ga-myboje. Svarbieji žemės ūkio gami-niai — kukurūzai, avižos, kviečiai, pomidorai, bulvės. Texas pirmąją medvilnę (8,500,000 akrų), antrąją vietą užima riešutuose ir citrų vaisiuose. Pramonėje valstybė pirmąją žibalo valymo srity, pasižymi mėsos pakavimo pramonėje. Daug gaminama naftos. Pramonės širdis — Houston miestas — jo srity yra 15 naftos va-lyklų. Valstybės dydis gali būti aiš-kus iš tokių nuotolių — nuo El Paso ligi Beaumont yra tiek pat kelio kaip nuo New Yorko ligi Chicago. Texas turi 126 aukštąsias mokyklas, jų tar-

pe 40 koledžų ir universitetų.

Utah — sauso klimato valstybė, su šiltom vasarom ir 300 dienų per me-tus nedebešuočių. Pastaraisiais me-tais pajamos iš žemės ūkio pakilo. Auginami kalakutai ir viščiukai, avys, nemažas dėmesys atkreiptas pieno produktams. Svarbiausi mineralai — varis, anglis, cinkas, švinas, auksas, druska, marmuras. Nuo II pas. karo valstybė pradėjo vaidinti didesnę vaid-menį plieno rinkoje. Vienas didžiųjų turistinių centrų — Great Salt Lake, laikomas pasaulio fenomenu, druskos ežeras yra 4,218 kv. pėdų virš jūros paviršiaus ir jo plotas — apie 1500 kv. m. Jame druskos esama 6 kart daugiau kaip vandeninyje.

Vermont — vienintelė Nauj. Angli-jos valstybė be jūros pakraščio, už-ima antrąją vietą marmuro ir grani-to gamyboje. Jos klimatas — šalto-kos vasaros, 110 ligi 160 dienų me-tuose be šalčio. Gausūs miškai teikia geras sąlygas miško gaminiams ir medžioklei. J. N. Anglijos ir New Yorko rinkas daug eksportuojama pieno, kalakutų, obuolių, kukurūzų, bulvių. Popieriaus gamyba — pagrindinė pramonės šaka.

Virginia — garsi savo kolonialine kultūra ir istorinių mūšių vietomis. Svarbią vietą užima tabako auginime, be to, pažymėtini produktai — ku-kurūzai, žiemkenčiai kviečiai, medvil-nė, obuoliai, riešutai. Galvijai, pieno ūkis ir kalakutai — svarbios ūkio šakos. Svarbieji mineralai — anglis, almuo, cinkas, cementas, švinas ir kt. Šioje valstybėje yra gimė 8 pre-zidentai, yra visa eilė istorinių vietų. Visi keliai turi istorinius keldrožius.

Washington — labiausiai į šiaurę įsikūsius Ram. Vandenyno pakraščio valstybė. Columbia upė skatina hid-roelektros įmones ir laisvį žvejybą. Sunkioji pramonė pradėjo kilti pa-staruosiu metu — lėktuvai, plienas, aliuminijus svarbiausi gaminiai, žemės ūkis — pagrindinis užsiėmimas. Obuolių auginime valstybė pirmąją visose JAV. Kiti žemės ūkio gami-niai — kviečiai, avižos, kukurūzai, bulvės, kriaušės, persikai ir kt. Me-talai — cementas, anglis, taip pat iškasamas auksas, sidabras, švinas, cinkas, platina. Valstybės žvejybą pralenkia tik California ir Massa-chusetts. Galingos užtvankos tebesta-tomos. Didžiausias lietingumas pas-tebėtas šioje valstybėje. Jos didžiaus-ias uostas — Seattle yra svarbus punktas susisiekti su Azija.

West Virginia — kalnuota, švelnaus klimato valstybė. Labai pramoninga — daug gamina bituminio ir kt. ang-lies, žibalo valyklos. Žemės ūkyje pa-žymėtini kukurūzai, kviečiai, bulvės, tabakas, obuoliai, persikai. 19 augš-tųjų mokyklų.

Wisconsin — pirmąją pienininkys-tės ūkyje. 1950 m. turėjo didžiausią karvių skaičių, daugiausia turi ark-lių. Kitos žymėtos ūkio ir pramonės šakos — tabakas, avižos, belezis, bet atsilieka kviečių ir kukurūzų augini-me. Esama 8500 žuvingų ežerų. 39 augštosios mokyklos.

Wyoming — daug mineralinių, ne visiškai išnaudotų, išteklų — anglis, auksas, sidabras, geležis, varis, fos-foras, siera. Anglies ištekliai net didesni už kitų valstybių. 65% valsty-bės gyventojų gyvena iš ūkių. Ūkio gaminiai — kukurūzai, kviečiai, bul-vės. Avys ir jaučių skerdimas — vai-dina ūkyje svarbų vaidmenį. Statomas Missouri upės baseinas su 20 užtvankų turės didelės reikšmės ūkiui. Tu-ristinė įžymybė — Yellowstone tau-tinis parkas, įst. 1872 m. turi per 3000 geizerių ir fontanų.

Columbia sritis — District of Columbia

Tai federalinės JAV vyriausybės būstinė. Jos plotas užima visą Wa-shingtono miesto sritį. Teritorijos da-lis palinta iš Maryland ir Virginia valstybių. Columbias srity arba Wa-shingtono mieste yra 25 augš. mo-kyklos, du universitetai.

(Kitame n-ry — JAV miestai, jų būdingieji bruožai).

Mūsų specialybė
virtuvių, vonių, arkų ir
spalvotų langų
• PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba
dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

Dabar daugiau žmonių GULFo s u r e - f i r e NO-NOX gasolino negu kada nors anksčiau. Užsukit ir pabandykit pilną tanką. Įsitikinsit, jei dar nemanot, kad GULFo s u r e - f i r e NO-NOX išryškina visas gerąsias jū-sų automobilio ypatybes.

GULF
VARTOKIT RUDENĮ IR ŽIEMĄ TIK
SURE-FIRE No-NoX GASOLINE

Istorija kartoja

Pergyvenus savo laiką "nenu-galimos raudonosios armijos" įžen-gimą į Lietuvą, sufabrikuotus mi-tingus, rinkimus į Liaudies Seimą ir pagaliau, "savanoriška" įsijun-gimą į "sovietinių respublikų šeimos tarpą", buvo įdomu sužinoti tiksliai, kokius metodus naudojo dabar Sovietų Sąjunga savo sate-litų atžvilgiu ir kaip ilgai ji ves dabartinį žaidimą t. y. kaip ilgai ji slėps savo nemirtingą troškimą įjungti visas pavergtas tautas į sovietinių respublikų tarpą. At-sakymą į šį klausimą duoda š. m. rugsėjo mėn. 16 d. Cleveland Plain Dealer užsienio įvykių nagrinėtojas William L. Ryan savo straipsnyje:

Numatomas satelitų įjungimas į SSSR.

Sprendžiant iš horizonto di-dejančio tam tikrų reiškinį skaiciams, nebūtų staigmena, jeigu netolimoje ateityje Lenkija, Bulgarija, Rumunija ir Vengri-ja "pasiprašytų" priimamos į Sovietų Sąjungą kaip 17; 18; 19 ir 20-tą sovietinės respub-likos. Sovietai, atrodo, planuo-ja — duoti ta kryptimi nurody-mus ir sudaryti tam tikros rū-šies, visišką satelitų, t. y. bu-simųjų, prievarta padarytų res-publikų, kontrolę.

Jau yra pranešimų iš Stock-holmo apie greit augantį Len-kijos pabėgėlių skaičių. Minėti pabėgėliai praneša, kad Varšu-va gali greitai laiku "prašytis" Maskvos priimti ją į Sovietų Sąjungą. Jie sako, kad tokie gandai yra Varšuvos Komunis-tų Partijos sluogsnuose. Sąly-gos, žinoma, yra sudarytos, kaip kad yra sudarytos ir kitiems kaimyniniams satelitams.

Baltijos valstybių įvykiai

1939 metais, esant Rusijai ka-ro išvakarėse, Maskva neturėjo laiko pralaimėjimams, bet ji nie-ko ir nepralaimėjo. Ji prievarta sudarė prekybos ir draugiškumo sutartis su trimis Baltijos Vals-tybėmis Lietuva, Latvija ir Es-tija, pripažindama jų nepriklausomybę, o po to, 1940 metais, įvedė į tuos kraštus šimtus tūkstančių sovietų karių. Tuoj pat ten prasidėjo žiaurus komu-nistinės opozicijos naikinimas, masinių areštų bei deportacijos pagalba užviešpatavo teroras, sisteminės bažnyčios (tikėji-mo) puolimas ir politinių vei-kėjų išvairymas.

Tam užteko vieno mėnesio. Trys Baltijos Valstybės "pasiprašė" būti priimtos į Sovietų Sąjungą. 1940 metais, liepos m. 15 d. kiekvienoje tų valstybių buvo įvykdytas plebiscitas, ku-rio išvados be abejo, aiškios.

Laikas beveik pribrendo

Su šios dienos satelitais Mas-kva elgiasi daug lėčiau, bet vis-dėto, atrodo, artėja jau laikas panaudoti klastą ir praryti savo pasienio "liaudies respublikas", įjungiant jas į Sovietų Sąjungą.

Galimas dalykas, kad Čeko-slovakija taip pat įeina į šį pla-ną — tapti nauja Sovietų Res-publika — bet yra ženklių, kad Maskva įžiūri šioje valstybėje didelį kasnį, kurio suvirkšini-mas gali pareikalauti ilgesnio laiko. Bet, nežiūrint į tai, Čeko-slovakija buvo įjungta į skai-čių valstybių, kurios "išlaisvi-nimo sukaustuvių" proga, buvo augstų Sovietų pareigūnų ap-lankytos, kad įspėtų jas ir to-liau derintis prie Maskvos.

Lenkija — Pabėgėliai prane-sa apie viešpatuojantį terorą. Čia yra reiškinys, kad Katalikų Liaudies numatoma būti kon-cerustu puolimo tikslu. Tai būtų pakeisti ją kraš-tyje, kurio tuo padaryti galą. Vėliau įtakai; šalyje, kurio tuo padaryti galą. Vėliau įtakai; šalyje, kurio tuo padaryti galą.

Maniniai išvežimai

Bulgarija — Šis kraštas jau

turi dvigubą, Sovietų pilietybę, ir Rusija kontroliuoja visus Bulgarijos tautos gyvenimo su-manymus. Bulgarija patiria įprastus valymus ir išvežimus.

Vengrija — Komunistinė vy-riausybė leidžia masinius išve-žimus. Katalikų bažnyčia pri-versta tylėti. Politinė opozicija nutildyta arba išžudyta. Sovieti-

zacija vykdoma skubiai.

Rumunija — Valymai ir šnipų bylos yra nuolatinės ir komu-nistiniai vadai nurodo, kad tai yra tik pradžia. Rumunams sa-koma, kad jų lojalumas turi bū-ti nukreiptas tik Sovietų Są-jungos link.

Anatolijus Dagys

MŪSŲ SPORTAS

VEDA ALGIRDAS BIELSKUS

PAGALIAU PASIRYZTA...

Kaip iš spaudos teko patirti, š. m. spalio 27-28 d., Toronto Lietuvių Sporto Klubas "Vytis" rengia plataus masto lietuviškas sporto žaidynes, į kurias pa-kviesta dalyvauti beveik visi lie-tuvių sporto klubai Kanadoje ir JAV-se. Žaidynių programoje numatyta: krepšinis vyrams, tinklinis vyrams ir moterims ir stalo tenisas vyrams ir mote-rims. Ta pačia proga, šalia spor-tinių varžybų šaukiamas ir spor-to klubų atstovų bei sporto dar-buotojų suvažiavimas, su tiks-lu sudaryti bent laikiną Ameri-kos ir Kanados lietuvių sporting vadovybę, taip būtiną mūsų sportinio darbo koordinavimui.

Panašių žaidynių ir suvažiavi-mo reikalas jau seniai yra prie-brendęs. Tuo tarpu kai daugu-ma mūsų visuomeninio bei kul-tūrinio pobūdžio organizacijų ir institucijų jau anksčiau ar vė-liau įėjo į normalesnes darbo vėžes, sportinio gyvenimo sta-dijoje. Klaidinga būtų manyti, kad mūsų jaunimas sportu ne-sidomėtų. Atvirkščiai, juk jau visoje eilėje lietuviškų kolonijų įsisteigę lietuviški sporto klubi-bai. Šie klubai ir yra padarinys mūsų jaunimo spontaniško ver-žimosi sportuoti. Belieka tik, kad jų veikla, kuri iki šiol buvo dau-giau ar mažiau parapijinio po-būdžio, būtų sucentralizuota, t. y. prižiūrima ir puoselėjama bendros vyriausios vadovybės. Jau antri metai mūsų spaudoje šis klausimas laiks nuo laiko bu-vo keliamas, tačiau, dėl inicia-tyvos stokos, vis likdavo neda-veis vaisių. Vokietijoje, dar 1947 metais sudarytas Vyr. FASK-tas ir prie jo veikė kiti adminis-traciniai padaliniai, iš tikrųjų, gana sekmingai vadovavę mūsų sportiniam gyvenimui DP sto-vyklose, sąryšį su emigracija tapo išlaikyti po visus pasaulio kraštus ir tuomi jų veikla liko suparalyžuota. Nors FASK-to kadencija jau seniai yra pasi-baigusi, tačiau, pagal susidaru-sias aplinkybes, yra pratesta iki naujos sportinės vadovybės su-darymo. Sąryšį su tuo, Vyr. FASK-tas spaudoje buvo pakei-skelbęs ketelė atsišaukimų bei aplinkraščių, tačiau, nesimant tolimesnės iniciatyvos nei iš pa-čio FASK-to, nei iš sporto klubi-bų, tas reikalas ir likdavo ap-marintas. Paskutiniu metu, di-delę propagandą šiuo klausimu padarė Br. Keturakis ir P. Mic-kevičius, savo, prie "Draugo" dienraščio redaguojamą jame "Sporto Pasaulyje", be paliovos talpindami sportinio gyvenimo suregulavimą ir pagyvinimą lie-čiančius ir, šiam reikalui kon-krečius projektus siūlančius straipsnius.

Remiantis dviejų metų prak-tika pasidarė aišku, kad, pakol kas nors nesiims konkrečios ini-ciatyvos didesnes sportines var-žybas surengti ir sporto atstovų suvažiavimą suaukti, ši proble-ma dar ilgą laiką vilkinsis nei-spręsta. Tokios iniciatyvos pir-mieji ir susiprato imtis Toronto LSK "Vytis". Taigi, nežiūrint, kad visa mūsų išeivijos masė

yra susispietusi JAV-bėse, ši garbė atitenka Kanados Lietu-viams. Žiūrint iš kito taško, To-rontas, gal būt, ir yra patogiausia vieta tokioms sąskrydžiui su-rengti, nes iš JAV-bių į Kanadą įvažiuoti jokių ypatingų kliūčių nėra, o iš Kanados į JAV-bes, beveik, neįmanoma; taipogi ir savo geografinę padėtimi To-rontas yra maždaug vidurys di-desniųjų lietuviškų kolonijų šiaurės Amerikoje.

Rengėjai, norėdami kuo efek-tingiau šias žaidynes pravesti, kreipiasi į lietuvišką visuomenę JAV-bėse ir Kanadoje, prašyda-mi paskirti pereinamąsias doka-sias žaidynių nugalėtojams ar kitokiū būdu šį reikalą paremti. Lietuviškos kompanijos ir privatiems biznieriams tai būtų puiki proga paremti lietuvišką reikalą, kartu, gi, ir padaryti gerą reklamą savo biznui.

Visų mūsų, netik sporto mė-gėjų, bet ir platesnės visuomenės pareiga yra šį Toronto LSK "Vyties" pasiryžimą tiek mo-rališkai, tiek ir materialiai pa-remti!

A. Bielskus

IDOMIOS KREPŠINIO RUNGTYNĖS

Sekmadienį, spalio 14 d., 1:00 val., Town Club salėje, 2612 Prospect Ave. (ten pat, kur buvo krepšinio rungtynės su Detroito "Kovu"), įvyks draugiškos krepšinio rungtynės tarp LSK "Žaibo" junių ir senių. Šios rungtynės bus kontrolinio pobūdžio, tikslu su-daryti LSK "Žaibo" reprezentaci-nę komandą Toronto žaidynėms. Entuziastingi juniorai ti-kisi lengvai savo varžovus su-doroti, tačiau seniorai savo ruož-tu, pasiryžę nesiduoti jaunikiams nulenkti savo kietų spran-dų. Laimėjusieji sudarys bran-duolį reprezentacinės komandos. Sportu besidomintieji yra kvie-čiami atsilankyti, pasižiūrėti Clevelando lietuviškojo krepš-nio lygio.

STALO TENISO VARŽYBOS

Ateinančios savaitės pirma-dienį, antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį, spalio 15, 16, 17 ir 18 d., lietuvių salėje įvyks kontrolinės stalo teniso rungtynės vyrams ir moterims. Bus žai-džiama taškų sistema, t. y. kiek-vienas su kiekvienu. Pirmas tris vietas laimėjusieji atstovaus LSK "Žaibą" Toronto žaidynėse. Spalio 21 d., sekmadienį, 11:30 val., lietuvių salėje įvyks stalo teniso rudens turnyras. Programoje vyrų, moterų, jau-nučių ir mergaičių vienetai ir vyrų dvejetas.

ĮTEMPTAI RUOŠIASI TORONTO ŽAIDYNĖMS

Clevelando LSK "Žaibo" spor-tininkai tikrai įtemptai suskato-rengtis Toronto žaidynėms, ku-rios įvyks spalio 27-28 d. "Žai-bas" dalyvaus visuose šių žai-dynių programoje numatytuose dalykuose, būtent, vyrų krepšinyje, tinklinyje ir stalo tenise, moterų tinklinyje bei stalo teni-se.

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

PAZELGUS PRAEITIN

1890 spalio — Mahanoy Ci-ty, Pa., įvyko "Lietuviško Susi-vienijimo Amerikoje" 5-tas sei-mas. Lenkininkai tapo apgalet: išmestas pirmininkas Butkevi-čius, pirmininku išrinktas kun. A. Burba. Lenkininkai su Bač-kausku ir Butkevičium įsteigia kitą "susivienijimą", vėliau pra-nykusį.

1898 spalio 5 — Baltimorėje paliovė ejęs laikraštukas "Kar-das". A. Lalis už poros savai-čių pradėjo leisti "Naują Drau-giją".

1907 spalio 1 — "Vienybė Lietuvių" persikėlė iš Ply-mouth, Pa., į Brooklyn, N. Y.

1914 spalio 1 — Brooklyn, N. Y., įvyko antras Amerikos Lie-tuvių visuotinis seimas, sąry-šyje su I pasauliniu karu. Da-lyvavo 270 draugijų delegatų iš įvairių kolonijų. Šiame seime lietuvių srovė nedalyvavo, ji Chicagoje atlaikė savo seime-lio. Brooklyn seime pasirodė so-cialistų daugiau, tai nors įkur-ta Lietuvos šelpimo Fondas, bet kad socialistai atmetė Lietuvos nuo Rusijos skyrimo (ar bent autonomijos) idėją, tautininkai iš seimo išėjo. Spalio 3 d. tau-tininkai atlaikė savo atskirą sei-mą, dalyvavo 102 delegatai. Įsteigta Lietuvos Gelbėjimo ir Autonomijos Fondas. Pirminin-kas — Dr. J. Šliupas, sek. J. O. Širvydas, išdinininkas T. Paukštis.

1914 spalio 4 — Brooklyn dalyvavo tautininkai įkūrė savo Lietuvos Tautininkų partiją (virtusia Amerikos Lietuvių Tautine Sandara). Valdyba: pirm., Dr. K. Drangėlis, sek. R. Karuža, išd. T. Paukštis.

1919 spalio 1 — Lietuvių įpra-šytas kongresmanas La Guardia įnešė kongrese rezoliuciją skirti \$15,000 įsteigimui pirmo U. S. konsulato Lietuvos Res-publikoje.

1919 spalio 4 — Lietuviai ir ukrainiečiai surengė Brooklyn milžiniškas demonstracijas prieš lenkus (liet. socialistai nedaly-vavo, net išjuokė tai).

RASYTOJŲ VARGAI

Mūsų rašytojams, dabar Ame-rikoje susigrupavusiems, darant savotiškas išvadas apie knygų rašymą ir honorarus, noriu pa-stebėti, kad tik nesenai viena didelė Amerikos knygų leidykla paskelbė turinti savo lentynose sukrauta net 13,000 paskirų au-torių knygų rankraščių, kurie vargu kada pamatys pasaulį spausdintos knygos pavidale. O Amerikoje yra šimtai knygų lei-dyklų.

Tas parodo, kad ne tik lietuvių rašytojų veikalsams išvysti pa-saulį knygos puslapiuose yra sunkumų. Visose knygų leidyk-lose ir namuose amerikoniškų autorių rankraščių guli, galiu drąsiai sakyti, šimtais tūkstan-čių.

Bet, kadangi šalis didelė, kny-gų spausdinimas eina, parduvi-mas ir knygų biznis eina, iš ša-lies žiūrint atrodo, kad ameri-kiečiams rašytojams sąlygos ro-jiškos.

Ne vienodai, ir ne visiems pel-ningai sekasi knygų rašymas ir leidimas. Vieni rašytojai, prasi-mušę į pirmas eiles, gauna už savo rankraščių, kitų knygų leidžiamos susitarus mokėti autoriui nuosimtį (daugiausia 12½%) nuo parduotų knygų. Kurių knygų perka, kad ir ma-žiukas nuosimtis sudaro jiems pakenčiamas pajamas, iš kurių gali pragyventi. Kitų pasirodo kokia viena knyga ir daugiau niekas jų rankraščių nesima-leisti. Kiti kaip nors leidžia pa-tys savo lėšomis, ar gauna šiaip paramą.

Lietuviams rašytojams, gaila, turiu pasakyti, atsidūrus sveti-

moje šalyje, kur palyginti mažas skaičius lietuvių gyvena labai nenormaliose sąlygose, reikia bent laikinai užmiršti apie ho-norarus, nes nėra kas turi tūks-tantines sumas rašytojams už jų kūrinius mokėti. Jei kuri spaustuvė ir pajėgs išleisti ko-kią knygą, ji neturi pinigų au-toriui honorarą mokėti. Autoriai lai susitaria imti tam tikrą nuo-simtį nuo parduodamų knygų. Kas pajėgia, gali bandyti leisti savo veikalus savo lėšomis, bet rodos tokių irgi bus mažai.

Mūsų rašytojai Amerikoje iš savo kūrinių lai nėsitiški pragy-venti, to niekad nepasieks. Nėra ko prikašioti "dolerines sroves" ir "automobilines sąlygas". Ame-rika ne mūsų namai, čia duona balta, bet ji neskania, ir ji daug sunkiau pasiekiamas kiekvienam.

Aš, patyręs knygų leidyką Amerikoje, pats savo galimybė-mis išleides apie 40 savo ma-žesnių ir didelių veikalų, galiu tik sutikti su Memmingeno "Tremties" nr. 57 M. M-nio pa-reikštomis mintimis jo straips-nyje, "Sena duona, nebendradar-bavimas spaudoje ir literatūra".

Bendradarbiaukit Ameri k o s lietuvių spaudoje kaip idealistai, savo tėvynės netekę žmonės, ku-riems kartu su visais lietuviams privalo rūpėti tik Lietuvos ne-priklausomybės atkovojimas. Aukokimės visi kuo kas galime savo tautos gyvybės išlaikymui — taip teprivalome galvoti da-bar.

TIE PATYS KALTININKAI?

Dirvos nr. 40-me buvo straips-nis, "VLKas dar atidėjo susi-tarimo tvirtinimą", kuriame, tarp atidėjimo priežasčių, viena

pažymima sekančiai:

"Buvusi gauta L. Šimučio ir P. Grigaičio telegrama, kurioje tie pasisako nepalankiai susita-rimui". Jiedu neabejotinai kal-ba visos ALT vardu — visų Amerikos lietuvių vardu!

Grįžkime į 1940 metus, kuomet Lietuvos Respublikos Pre-zidentas Antanas Smetona ren-gėsi Amerikon atvažiuoti. Tada, jau suorganizavus Amerikos Lietuvių Tarybą, kai buvo pa-tirta, kad p. Prezidentas jau ga-lutinai pasirošęs Amerikon iš-keliauti, Lietuvos pasiuntiniai Europoje pradėjo gauti telegra-mas iš Amerikos, tvirtinančias, esą "p. Smetona Amerikoje turi prastą vardą, jis čia nepageidau-jamas..." ir diplomatai buvo raginami atkalbinėti p. Prezi-dentą Amerikon nevažiuoti.

Nenorą, kad p. Prezidentas pas-mus važiuotų pareiškė pirminin-kas p. Šimutis Amerikos Lietu-vių Tarybos posėdyje Chicagoje lapkr. 15, 1940 m., lyg užves-damas mintį, kad ALT oficialiai pareiškė mūsų spaudoje, kad Lietuvos prezidentas "Amerikoje nepageidaujamas". Tame ALT posėdyje šiam jo pareiški-mui aš pasipriešinau, ir ALT oficialiai jokio nutarimo nedarė, tik Naujienos (Grigaitis) ir Draugas (Šimutis) varė savo at-kaklų Lietuvos Respublikos Pre-zidento neigimo darbą, kurio ne-siliovė varę ir jam atvažiuavus. Jie ir dabar ardo visa tai, kas yra iš ano nepriklausomos Lietu-vos laiko išlikę.

Kad Lietuvos diplomatiniai atstovai Europoje buvo verčiami iš Amerikos raginti p. Prezi-dentą Amerikon nevažiuoti, mes pa-tyrėme tik kai p. A. Smetona at-važiuavo Amerikon ir savo kal-boje, per priėmimą New Yorke kovo 13 d. (1941), pasakė: "Iš Amerikos buvo daroma spaudi-mai, kad aš į Ameriką nevažiuo-čiau, kad aš turiu ten prastą vardą. Aš atvažiuavau parodyti jums savo gerą vardą!"

Šie p. Prezidento žodžiai su-kėlė daugiau kaip 400 dalyvių tarpe didžiausias ovacijas.

Keistas reiškinys buvo p. Pre-zidento priėmimo dieną. Mūsų katalikiška visuomenė buvo nu-statyta nedalyvauti, kunigai vi-sai neatėjo į priėmimo vakarie-nę, uždraudė net savo vargonin-kams dalyvauti. Bet, kad nepa-sirodytų atvirais priešais, A. Liet. Katalikų Federacija dele-gavo nuo savęs iš viso vieną asmenį į Lietuvos Prezidento priėmimo komitetą...

Išvados aiškios.

Galima numanyti, kad kas ki-tas kaip tie patys — šimutis ir Grigaitis — kurie ir dabar VLIKui telegramas siuntinėja reikšdami nepalankumą VLIKo susitarimui su Diplomataų Kole-gijos šefu p. Lozoraičiu, ir 1940 metų pabaigoje dirbo įkaitę te-telegramomis įtikinti, kad Lietu-vos prezidentas Amerikoje "ne-pageidaujamas" ir kad nebūtų leidžiamas čia važiuoti...

KAS VERCIA TAI DARYTI?

Jessup — Berlyno blokados baigimo konferencijos atstovas.

Jessup — keliaujantis Tru-mano ambasadorius.

Jessup — Trumano nominuo-tas U.S. atstovu į United Na-tions.

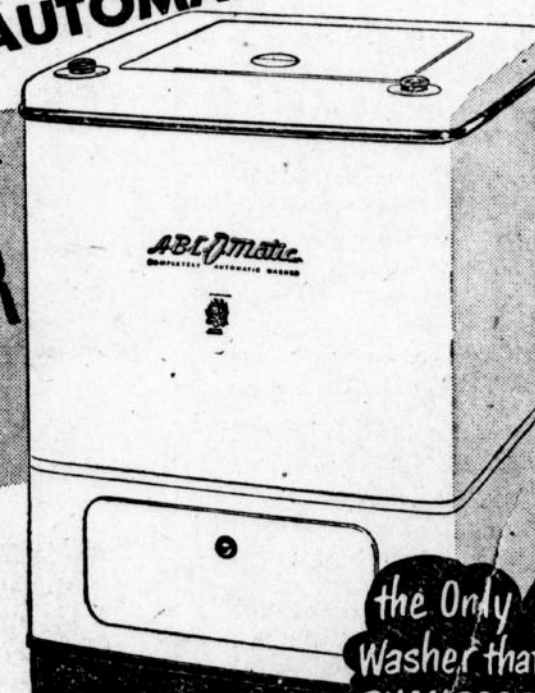
Jessup — kaip tik dabar pa-ties kongreso tyrinėjimų komi-sijos tardomas kaip komunistų šalininkas, kuris su Owen Lat-timore darė visokius spaudimus, kad Amerika neduotų Kinijos nacionalistams pagalbos, kad Ki-nijos komunistai, kaip "žemės reformos" kovotojai, pavergtų Kiniją koregėčiausia, kad Formo-zos sala būtų grąžinta komunisti-nei Kinijai ir kad Amerika pa-sistengtų pripažinti komunisti-nę Kinijos vyriausybę...

YOU, TOO, WILL VOTE THE

A-B-C-O-Matic

COMPLETELY AUTOMATIC WASHER

"the WONDER-WASHER of them all!"

Yes, the "wonder-washer" because it does the most wonderful job of automatic washing — rinsing — damp-drying — ever known! No other automatic washer can match it. It's unique, patented, guaranteed. It has 42 years of leadership back of it. See ABC-O-MATIC today!

\$299.95

the Only Washer that SHAMPOOS the clothes

AUTOMATIC LEVELING
A self-leveling device that compensates for the differences in floor level, lets washer stand firmly. No bolting down.

SIGNAL LIGHT
Light indicator is on when machine is in operation. Goes off when cycle is completed. Saves steps to laundry room.

GEARLESS AUTOMATIC TRANSMISSION
Simple design and engineering for quiet, trouble-free operation, long life.

ONLY ABC GIVES YOU THESE MATCHLESS FEATURES!

- SHAMPOOS the clothes
- NEW, exclusive rinsing action
- EASIER on the clothes
- EXCLUSIVE Spin-Aire damp-drying
- QUIET, smoother performance
- FEWER working parts

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave.

EX 1-0911

Cleveland IR APYLINKĖSE

PRASIDEDA RUDENS PARENGIMAI

Šį sekmadienį, spalio 14 d., Lietuvių Salėje V. Alanto komedijos "Buhalterijos Klaida" vaidinimu pradėdamos rudens ir žiemos parengimų sezonas. Veikalą stato Vl. Braziulio dramos studija ir rengia Vilniaus Krašto Lietuvių S-gos Clevelando skyrius. Vaidinimo gautas pelnas skiriamas s-gos uždaviniais remti — leisti brošiūras Vilniaus klausimais, atremti lenkų pretenzijoms Vilniaus klausimu ir kt.

Po vaidinimo numatyti šokiai, grojant Gylis šokių kapelai, bufetas, loterija.

Vaidinime pirmą kartą Clevelande pasirodys buvęs Vilniaus Dramos Teatro akt. Ignas Gatautis. Dekoracijas veikalui pagamins dail. Vyt. Raulinaitis. Vaidinimo pradžia — 5 val. po piet punktualiai. Bilietai į vaidinimą (po 1 dol.) jau gaunami Dirvoje, Muliolio įstaigoje, sekmadienį po pamaldų saudos kioskų parapijos salėje ir pas atskirus platintojus.

LIETUVIŲ KULTūros FONDO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Įvyks sekmadienį, spalio 14 d., 11 val. 30 min. lietuvių salėje. Kultūros Fondo nariai ir visi Clevelando lietuviai kviečiami susirinkime dalyvauti.

REIKIA PADĖTI

išlaikyti vieninteli lietuviškajai gimnazijai laisvajame pasaulyje — šešioliktosios Vasario gimnazijai Diepholze (Vokietijoje). Nors vieno dolerio auką šiam reikalui prašoma siųsti šiuo adresu: S. Laniauskas, 1434 E. 95 St., Cleveland, Ohio. (Telef. CE 1-2173). Suaukotieji pinigai per BALFą tuojau pat persiunčiami gimnazijai.

ŠOKIŲ VAKARAS

spalio 21 d. (sekmadienį) 7 val. vak. Lietuvių salėje lietuvių — latvių jaunimo susipažinimo dvasioje rengiamas pirmą kartą Clevelande. Griez Rimo Gylis šokių kapela. Veiks loterija ir gavinančių gėrimų bufetas.

DABAR PATS LAIKAS ISIGYTI BILJETUS KULTŪROS FONDO KONCERTUI

Beveik tik dvi savaitės beliko iki Lietuvių Kultūros Fondo Clevelando skyriaus rengiamo koncerto. Jis, kaip jau pranešta, įvyks š. m. spalio 28 d. Public Auditorium, Ball Room (ten, kur pavasarį buvo solistų A. Kaskas ir Ip. Nauragio koncertas, o kiek anksčiau tremtinių sponzorų pagerbimas). Šiame koncerte girdėsime J. Kristolaitę, B. Smetoniene, St. Liepą ir V. Kušleiką. Akomponuos muz. Al. Kučūnas.

Praktiškiausia bilietus įsigyti jau dabar, kada dar galima pasirinkti geresnių. Bilietai gaunami: 1) DIRVOS redakcijoje, 6820 Superior Ave.; 2) Lietuvių spaudos kioske, šv. Jurgio parapijos salėje, sekmadieniais po sumos; 3) P. P. Muliolio įstaigoje, 6606 Superior Ave.; 4) pas L. Kultūros Fondo valdybos narius ir LKF talkininkus — koncerto bilietų platintojus.

DU KAMBARIAI

su baldais, išnuojami vienam ar dviems asmenims.
1375 East 82 St.

ARENOJE

ateinantį antradienį, spalio 16 d., 8:30 val. vak. bus didelis muzikinis įvairenybių vakaras (Variatė), kur dalyvaus įžymiausias tos srities Amerikos garsenybės. Programa vadina "The Biggest Show of 1951."

RKO Keith's 105th

Spalio 10-13 d. "Tomorrow is Another Day" su Steve Cochran ir Ruth Roman. Spalio 14-16 d. "Millionaire for Christy" su Fred MacMurray ir Eleanor Parker.

LIETUVIŲ INTELIGENTŲ

geriausiai patenkina SMITH — CORONA portatyvi rašomoji mašinėlė. Modelis SILENT įgalina turėti vienoj mašinėlėj PILNĄ amerikonišką raidyną ir VISUS lietuviškus ženklus.

V. Bartkus — Smith — Corona įgaliotas prekybininkas.
712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio
Tel. LI 1-6716 43

TIES ŠV. JURGIO BAZN.

\$13.700

Gerai išlaikytas dviejų šeimų namas (7 — 7), anglinis pečius apačioje, gaso šildymas viršuje. Didelis rūsis.
1377 E. 66 St. Whitney kampas (42)

GERAS PIRKINYS DVIEMS PIRKEJAMS

East 80, netoli nuo Superior,
2 — 2 šeimų ant to paties sklypo. Geri kaimynai.
UL 1-3919 LI 1-9216
11809 St. Clair Ave.

PARDUODAMAS

geram stovyje pianinas. Kaina 20 dol. Kreiptis:
EN 1-7774, po 5 val. vak.

PARDUODAMAS

2 šeimų namas
1396 E. 53 St.
Arba telefonu:
RA 1-9688

ALTORIŲ ŠEŠĖLY

trijų tomų Mykaloičio-Putino romanas išleistas Tremties, Vokietijoje *

Kaina 4 doleriai

Su užsakymais, prisiunčiant pinigus, kreiptis:

Steponas Nasvytis,
4579 W. 157 St.
Cleveland 11, Ohio

arba į kitus Tremtyje paskelbtus atstovus.

Knyga gražiai išleista.

Įmokėjusiems pinigus knyga tuoj išsiunčiama.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

FRANK SUOPIS

"YES! A \$300 Crosley Gift Certificate

to the winner of my own CROSLY

'American Way' Contest—plus \$100 cash to the church or recognized charity* named by winner."

YOU MAY WIN \$10,000 IN NATIONAL CONTEST!

TWO CONTESTS! EASY TO ENTER! NOTHING TO BUY!

NOW! Come and see me about this store's own "American Way" Contest and the Crosley National Contest. A total of more than \$2,000,000 in prizes in the National and Local Contests, for you and your churches or favorite recognized charities! More than 6,000 prizes in cash and Crosley Gift Certificates... National First Prize \$10,000 to the winner —and \$10,000 additional to the church or recognized charity named by winner! Easy to enter! Nothing to buy!

ognized charities! More than 6,000 prizes in cash and Crosley Gift Certificates... National First Prize \$10,000 to the winner —and \$10,000 additional to the church or recognized charity named by winner! Easy to enter! Nothing to buy!

*The term "church or recognized charity," as used herein, means a church or charity which is exempt from taxation under Section 101 (6) of the Internal Revenue Code.

CONTESTS CLOSE MIDNIGHT, DECEMBER 1, 1951.

COME IN FOR YOUR FREE ENTRY BLANKS AT ONCE!

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park Ave

EX 1-0911

BLANKUS GALIMA UZPILDYTI

IR LIETUVISKAI — svarbu tik pasisakyti!

George Waylonis

keturių vyrų orkestras įvairiems parengimams. Prieinama kaina.
Tel.: UL 1-2993

GROCERIES—MEATS

Norwood-Addison section. Established 20 yrs. Doing over \$50,000 year gross. Excellent features—clean stock. Rent \$85 month includes heat. Living quarters available. This store will make you independent.

Stakich Realty
15813 Waterloo Rd.
KE 1-1934

LARGE DOUBLE

North of Superior off Norwood Rd. Six lovely rooms down — 5 up — large basement — 1 gas 1 coal furnace — Excellent condition in and out. Desirable neighborhood. An honest buy \$13,700.

Stakich Realty
15813 Waterloo Rd.
KE 1-1934

IŠTIKUS GAIŠRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakaikai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Savings Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

Naujas žodynas

V. Pėteraičio
"Mažasis lietuviškai - angliškasis žodynas"
Kaina \$2.00.

JONAS G. P. OLTER

Lietuvis
Namų Maliavotojas

Popieruotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: Potomac 1-6899

DEKIT BANKAN PINIGUS, ★ ALIEJUS SUTAUPYTUS VARTOJANT ★ ANGLIS MONCRIEF SILDYMO SISTEMA ★ GASAS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

LIETUVIŲ BANKE

GALIMA ATLIKTI DAUG REIKALŲ

Piniginės santaupos — kiekviena taupymo knygelė — čia yra apdraustos iki \$10,000 per Federal Insurance Cor., J. A. V. valdžios apsaugoje.

Čia gaunamos paskolos namams pirkti arba statyti, galima užsimokėti už gasą, elektrą, keisti čekius, pinigines perlaides (Money orders) arba rengiantis kelionėn galima įsigyti kelioninių (Traveler) čekių, ir kitais reikalais čia galima gauti gerų patarimų.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarimą įvairuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
WM. DEBBS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licenzijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENDicott 1-1763

DIRVA

★★★
THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4466.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Redaktorius Bala GĄDZIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

VILTIS Amerikos lietuvių spaudos ir radijo draugija

Kas ji yra ir kaip organizuojama

Sumanymas

organizuoti šią draugiją kilo lietuvių tautininkų tarpe. Jis įgijo apčiuopiamas formas, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Seimui 1951 m. gegužės 20 d. išrinkus tam tikrą komisiją rūpintis lietuvių tautinės srovės spaudos reikalais.

Reikalas

kurti platesnį pagrindą lietuvių tautinės srovės spaudai yra aki-vaizdas. Tam reikia sutelkti daugiau intelektualinių ir finansinių pajėgų. Nėra pamato nei tikėtis nei reikalausti, kad tauti duotų tik kelias paskirų asmenų. Tai yra visų tautininkų interesas, taigi jų visų ir pareiga stoti į tą talką. Be atitinkamos organizacinės formos tai būtų neįmanoma. Dėl to ir buvo nusistatyta kurti šią draugiją.

Viltis

tuo būdu pasiekti tikslą nėra tuščia. Daug bendraminčių, pasigesdami stipresnės atitinkamos spaudos, reikiama pasiryžimą prisidėti prie jos sustiprinimo, tik daugumai jų laukia atsakymo į klausimus — kur ir kaip. Atsakymas į tuos klausimus ir yra kuriamoji draugija.

Tuo pagrįsta viltis prisidėjo ir prie to, kad pati draugija pavadinta Vilties vardu. Tačiau tas pavadinimas turi dar ir kitą reikšmę: Viltis yra prieš 44 metusėjusio laikraščio vardas — laikraščio, kuris išryškino lietuvišką tautinę pasaulėžiūrą, likusią lietuvių tautinės srovės nusistatymų ir veikimo pagrindu.

Draugija

ne bendrove, šis junginys pavadintas dėl to, kad bendrovės (angliškai "Company") vardas yra įprastas komercinių, medžiaginio pelno siekiančių junginių pavadinimuose. Vilties draugija (angliškai "Association") teisiškai veiks kaip medžiaginio pelno nesiekiantis ("not for profit") junginys. Paskirų darbų galimas pelnas čia galės būti naudojamas tik darbiui plėsti, leidinių gaminimo priemonėms bei paties leidiniamis tobulinti, bet ne dividendams mokėti.

Spaudos ir Radijo

draugija pavadinta todėl, kad veikimo priemonių tarpe, esant reikalui bei galimybei, galėtų būti panaudota ne tik spauda, bet ir radijas. Draugija, be to, turės teisę

ne tik leisti spaudinius ir laikyti tam reikalingas įmones, bet taip pat ir prekiauti įvairiais savo ar kitų išleista spaudiniais.

Amerikos Lietuvių

draugija vadinama tik todėl, kad jos veikimo centras yra Jungtinės Amerikos Valstybėse ir ji steigiamas bei veiks to krašto įstatymų nustatyta tvarka. Tačiau dalyvaui joje gali ir kviečiami visi tautinės srovės spaudos sustiprinimo suinteresuoti tautiečiai, neatsižvelgiant, kuriame pasaulio krašte jie gyvenvent. Ši draugija tarnaus visuose kraštuose gyvenančių lietuvių tautininkų idėjomis reikšti.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga

pati turėdama teisę atlikti šiai draugijai numatytus uždavinius, perleidžia juos Vilties dviem priešinėjams: 1) savo santvarka Viltis bus geriau pritaikyta, nors ir nesiekiančiam pelno, bet visdėlio komercinio pobūdžio darbiui, 2) Viltis galės apimti ir už JAV ribų gyvenančius asmenis, kada ALTS nariai gali būti tik JAV gyvenantieji lietuviai. Tačiau ALTS Sąjungai numato visomis įėjomis prisidėti prie Vilties kūrimo bei jos kapitalo sudarymo, ir jai dėl to numatomos specialios teisės Vilties darbo linkmės nustatyme.

Nariais

galės būti Vilties tikslui pritarią asmenys, įmokėję tam tikrus piniginius įnašus ir mokę metinį nario mokesį (numatomas ne didesnis kaip \$3). Pagal pradinį įnašą bus trijų laipsnių nariai: a) paprasti — įnašas minimum \$10, ypatingieji — įnašas minimum \$25, ir garbės — įnašas minimum \$100. Paprastieji nariai turės po 1 balsą, ypatingieji po 5 ir garbės — 10 balsų. Susirinkimuose dalyvauti bus galima ir per įgaliotus kitus narius. Didesnieji įnašai bus galima įmokėti dalimis.

Darbo plane

numatoma visų pirma perimti ir plėsti jau einantį savaitraštį Dirva, leisti visuomeninį — kultūrinį žurnalą, vaikams laikraštį, knygas ir kitus leidinius, kurie bus pripažinti reikalingi bei turį realias finansines galimybes. Narių įnašai skiriami sudaryti leidinių pradiniam finansiniam pagrindams. Patyrimas rodo, kad leidiniai, neapsunkinti pradinėmis išlaidomis ir jau "įsibėgėję", gali iš savo pajamų laikytis. Tad Vilties uždavinys ir yra iš narių įnašų sudaryti tą "įsibėgėjimo" pajėgą. Kiekvienas naujas užsijomimas bus vykdomas tik tada, kai jam bus jau sudarytas reikiamas finansinis pagrindas.

Istoti

galima įmokant įnašą steigėjų įgaliojimus asmenims. Įmokėjęs gauna pakvitavimą ir pasirašo, kad jis gaavo, steigėjams siunčiamame pranešime, į kurį įgti turi būti įrašyta įmokėtoji suma bei įmokėtojo adresas. Vėliau nariui atsiunčiamas nario liudijimas su jo registracijos numeriu ir jo turimų balsų skaičiumi. Prieš susirinkimą narys gauna pranešimą ir blanką įgaliojimų, kuriuo jis galės įgalioti kitą narį vietoj jo balsuoti, jei jis pats susirinkime dalyvaui negalėtų.

Daugiau informacijų

bus paskelbta drauge su įstatais. Turintieji klausimų dėl Vilties organizavimo kviečiami rašyti šiuo adresu:

VILTIS
6820 Superior Ave
Cleveland 3, Ohio

Atominis lenktyniavimas tebevyksta

Šio mėnesio pradžia aiškiai atsidūrė atominės bombos ženkle. Tą sukėlė pereitos savaitės Baltųjų Rūmų paskelbtas pranešimas, kad "Sovietų S-goje neseniai išsprogdinta kita atominė bomba". Po trijų dienų pats Stalinas pasisakė Maskvos Pravdoje, kad po šio bombos bandymo seks visa eilė kitų ir kad visa tai daroma gynybos tikslais, gresiant britų-amerikiečių "imperializmui".

Tuo pačiu metu JAV atominės komisijos viršininkas Dean pareiškė, kad amerikiečiai tiek esą pagaminę atominių ginklų, kad jau atėjęs metas juos panaudoti kovos lauke — tie ginklai, esą, nušautų skaičiumi žymiai pranašesnį priešą.

Ar sovietai gamina vandenilio bombą?

Pranešimas apie sovietų išsprogdintą bombą nesukėlė jokio nerimo ir pasaulio opinijos buvo sutiktas šaltokai. Anot "N. Y. Times", tas antrasis sprogimas tik įnešė šiek tiek šviesos. Jis parodo, kad sovietai skiria didelius išteklius į atominių bombų gamybą ir siekia pradėti gaminti H (vandenilio) bombą. Be to, spėjama, kad savo sprogimą sovietai panaudos savo politinei strategijai.

Amerikiečiai pripažįsta, kad Kremlius turi pakankamai stiprių atomo gamybos specialistų, kaip Frenkel ar Joffe, arba jungti vokiečių bei italų mokslininkai. Bet jie pastebi, kad sovietams prieinami uranijaus žaliavos šaltiniai Čekoslovakijoje ir R. Vokietijoje yra riboti. Atrodo, kad sovietai turi kol kas tik vieną atominės bombos tipą ir tų bombų jie bus pasigaminę apie 20-30. Galimas dalykas, kad jau bus pasidėjusi vandenilio bombos gamyba.

Amerika vis dar pirmiau

Amerika, kasmet skirdama atominių bombų gamybai apie vieną bilijoną dol., turėdama tris dideles įmones, 12 didžiųjų laboratorijų ir kt., jau yra pradėjusi masinę atominių bombų gamybą. Esą, pagamintų bombų skaičius siekia trijų, gal keturių skaitmenų. Turėdama didžiausius pasaulio uranijaus išteklius, Amerika galėjo išbandyti nuo karo pabaigos jau 12 bombų ir kiekvieną jų buvusi bent šešis kartus galingsnė už Hirošimoje numestąją. JAV turi ir daug smulkių bombų bei atominių šovinių, skirtų taktinei

aviacijai, reketoms ar artilerijai. Vienas toks atominis artilerijos šovinis atstoja keletą šimtų paprastų artilerijos šovinių. Netrukus Nevados valstybėje jau pradėdami tų "taktinių" atominių bombų bandymai.

Kaip matyti, Amerika aiškiai pirmiau atominių bombų gamyboje ir tai turi reikšmės dviem atžvilgiais. Tai įspėjimas sovietams, kad JAV bombos rimtai gresia jų centrams ir kad "taktiniai" atominiai ginklai pažeidžia ligšiolinį sovietų pranašumą sausumos pajėgomis. Tie ginklai lengvai galį paversti neįkainais masinius sovietų dalinių puolimus. Vis dėlto, pranašumas nėra monopolis...

Ar pasikeis sovietinė politinė strategija?

Sovietų politinė strategija, kiek ji liečia pastangas sustabdyti vakarų pasaulio ginklavinimą, ligi šiol nėra sėkminga. Dabar prisimenamas San Francisco paskelbtas rusų įspėjimas, esą, atsakymas į sutartį su Japonija busias kitur. Gal atominės bombos išsprogdinimas ir yra to atsakymo pradžia? Stalinas, pabrėždamas sovietų karinį pajėgumą, tuo pačiu skatina stengtis pasilikti neutraliomis tas valstybes, kurios atsidūrė būsimojo karo lauke. Pirmiausia, sovietų taktikos strėlė esanti atkreipta į Vak. Vokietiją, kuri šiuo metu svyruoja, ar jai prisidėti prie vakarų gynybos. Ją rusai įspėja, kad toks jos žygis nebūsių jai dovanotas. Iš kitos pusės — nurodoma, kad Stalino pareiškimas — tai pradžia naujos sovietų taikos ofenzivos. Jie gali vėl bandyti uždrausti atominių bombų gamybą tarptautinėmis sutartimis. Manoma, kad atominių bombų klausimas vėl atsidsurs JT visuotiniame susirinkime Paryžiuje, kuris suauktas lapkričio 6 d.

Korėjoje — ofenziva ar vėl derybos?

Pereitą savaitę Korėjoje prasidėjęs amerikiečių ir jų sąjungininkų puolimas, sukėlė daug spėjimų. Nors vienas to puolimo tikslų yra stabdyti priešų pastangas stiprintis, tačiau pagrindinė jo priežastis esanti priversti raudonuosius perkelti paliaubų derybų vietą kitur ir būti sukalbamesniais. Iš tikrųjų — priešas pereitą sekmadienį pasiūlė paliaubų derybas tęsti Panmunjomo kaime, 6 mylios rytus nuo Kaesongo. Gen. Ridgway jau sutiko tęsti derybas, ir, atrodo, jos gali būti atnau-

jintos.

Amerikiečiai yra pasirengę žiemos kovoms Korėjoje ir jų tikslas esąs ne pasiekti Yalu upę, bet priešui padaryti kiek galima daugiau nuostolių. Paslaptieji atominiai ginklai vargiai galį būti ten panaudoti, nes priešas 130 mylių fronte neturįs platesnių mastų sutelkęs savo dalinių. Nesitikima daug ir iš bombardavimų — jie realiai nepažeidžia komunistų tiekimo, geležinkelų ir susiduria su vis rimtesniu kinų pasipriešinimu iš oro. JT pajėgoms daugiau galimybių teikia oro ir jros išsikišimai — invazijos, pereitą rudenį sėkmingai panaudotos Inchone. Tačiau ir čia prisibijoma didesnės rizikos, ypač dėl oro puolimų pavojaus (šiuo metu kinai sakosi turį 2482 kovoms tinkamus lėktuvus) ir tiekimo sunkumų. Dėl tų pačių sumetimų nenumatoma veržtis ir prie Yalu upės. Jei neįvyktų kokių staigmenų, karas Korėjoje labiau paaštrės, bet sąso strategijoje neturės didesnių pakeitimų. Lygiagrečiai Amerikoje, neabejotina, didės ginklavinimas, mokesčiai, bus plečiama mobilizacija ir vis mažės nedarbas.

Saugumo Taryba pradeda svarstyti Irano ginčą

Šį pirmadienį į New Yorką atskridęs Irano min. pirm. Mo-

ssadeghas, būdamas ligotas, ketvirtadienį Saugumo Tarybos atnaujintam posėdyje pradeda kovą su britais Irano žibalo ginc. Tikimasi, kad persų vyriausybės galva, iškalbingas politikas, pasinaudodamas televizijos perdavimu, paskleis savo argumentus platesniems amerikiečių sluogsniams. Šiuo metu yra aišku, kad nei britų nei amerikiečių diplomatija neranda išeities, kaip išbusti iš Irano susidariusios padėties. Ir Washingtonas dabar pripažįsta, kad ir amerikiečiai, ir britai ir persai padarę daug klaidų ir kad visa Irano krizė jei atnešianti kam naudos, tai tik sovietams.

Kai savo ekonominiuose rūpesčiuose paskendę anglai su dideliu dėmesiu seks New Yorko posėdžius, pačioje Anglijoje rinkimų kampanija vis labiau aštrės. Ką atneš spalio 25 d. rinkimai? Užsienio politikos požiūriu darbiečiai pabrėžia žodį — taika. Esą, jei laimėtų konservatoriai su Churchilliu, jo staugūs žygiai galėtų privesti prie karo. Konservatorių nuomone, santykiai su Washingtonu žymiai pagerėtų. Churchillis, tapęs vyriausybės galva daugelio nuomone, ne tik būtų palankiai nusiteikęs bandyti eiti į derybas su Stalinu, bet galėtų paveikti Trumaną politikos srityje.

V. Rimvydas

Lietuviai New Yorko operose

apie kurį Chicago's spauda rašo, kad jau jis persikelia gyventi New Yorkan, tuo tarpu čia dar telabaukiamas. Newyorkiečiai aiškiausiai, kad Metropolitan opera, nors ir negausiai, bet vis dėlto lietuvių turi. Nėra žinoma, kokias partijas Al. Brazis operose dainuos, bet jau didžioji New Yorko spauda pranešė apie jo priėmimą į operą.

Kito mūsų menininko dėka lietuviai ir antroje New Yorko operoje turi žodį. Tik ką dideliu pasisekimu praėjo New York Opera Company premjera, kuriai dail. M. Dobužinskis pagamino dekoracijas. Pasirengimai šiai operai yra prasidėję jau maždaug prieš metus, nuo tada dirbo ir dailininkas. New Yorko didžioji spauda savo recenzijose teigiamai vertina scenos menininkų appavidalinimą. Ta D. Tamkins "The Dybbuk" opera jau yra antroji iš eilės, kuriai dail. M. Dobužinskis parengė dekoracijas. Pirmoji buvo "The Love for Three Oranges", kurios premjera buvo pernai ir kuri ir šiuo metu yra teatro repertuare.

Dail. M. Dobužinskis talkininkauja ir Metropolitan operai. Pernai jis parengė dekoracijas M. Mussoraskio operai "Chovanščina", kuri buvo tuo ypatinga, kad buvo pirmoji atlikta anglų kalba, nes visos kitos čia eina originalo kalba. Ir ši opera tebėra Metropolitan Kompanijos parengimų plane. Vadinasi, kartu su A. Braziu ir dail. M. Dobužinskiu mes tebeturim dar mūsų šulų pačiose New Yorko meno įstaigų viršūnėse.

BROOKLYNO SEŠTADIENINĖ LIETUVIŲ MOKYKLA

šiuos mokslo metus pradėjo su ypatingai gausiu mokinių skaičiumi. Pirmomis dienomis visose klasėse buvo 90, o per porą pirmųjų darbo savaitių dar padidėjo per 50. Tai įvyko po to, kai mokyklos tėvų komitetas specialiu paraginimu kreipėsi į mokyklinio amžiaus vaikų tu- rinčius tėvus. Mokytojai džiaugiasi, kad tiek parapijos klebonas kun. N. Pakalnis, tiek mo-

kinų tėvai reikiąa gyvo susirūpinimo mokykla.

Jei Apreiškimo parapijos bažnyčia sekmadieniais yra daugumoje viso New Yorko lietuvių naujakurių dvasinio susikaupimo ir vėliau po pamaldų prie jos esančioje aikštėje pasimatymo vieta, tai šeštadieninė mokykla yra mokyklinio amžiaus vaikų tėvų susitikimo vieta. Apie 1 val. popiet šeštadieniais čia jau pradeda rinktis tėvai, kiti atvykę net iš tolimų Brooklyn periferijų, ir čia, jaunimo auklėjimo temomis besikalbėdami, praleidžia gerą pusvalandį, ligi iš mokyklos pasipila vaikai.

MOTERŲ VIENYBĖ

pereitą antradienį savo susirinkime aptarė savo šio sezono veiklos planus, nusprendamos visą dėmesį sukaupti į savo pirmąjį didžiulį parengimą. Tai bus operos solistės Vincės Jonuškaitės sukurto koncerto surengimas. Susirinkime su mažais pakeitimais patvirtinta to paties sąstato valdyba, ir toliau pirmininkaujama Onos Valaitienės.

S. N.

J. ŠTARKOS DAINOS

Pašvaistės leidykla (563 Memorial St., Brooklyn 8, N. Y.) išleido Julius Štarkos harmonizuotų (mišriam chorui) liaudies dainų rinkinio antrąją laidą. Išleista labai gražiai. Rinkinyje iš viso 10 dainų: Aš vis viens žalnieriš, Oi toli, toli, Džiaugias tėvas, Oi Dieve mano, Augo kriaušė, Verkia mergelė, Trys seselės žlugta skalbė, Aš nueisiu, Oi žinau, žinau, Nudavė dukrelę. Leidinio kaina \$1.50.

TECHNIKOS ŽODIS,

savo 6-me numeryje tarp ko kita nūrodo, kad šiuo metu yra labai didelis inžinierių pareikalavimas. Ta proga priekiaštuoja tiems lietuviams inžinieriams, kurie dėl nedrąsos ar neryžtingumo tebedirba ne savo srityje.

New Yorko vajaus pabaigtuvės

BALFo vajaus savaitės pabaigtuvių koncertas spalio 7 d. Lost Battalion salėje sutraukė apie porą tūkstančių viso Didžiojo New Yorko lietuvių. Operetės choras, vedamas Mykolo Liuberskio, pradžiai pagiedojo JAV ir Lietuvos himnus. Atidarymo žodį tarė Vajaus Komiteto pirmininkas adv. Pranas Aleksis, pasidžiaugdamas vienu Newyorkiečių darbu. Vakaro programai vesti buvo pakviestas vicekonsulas A. Šimutis.

Meninę programą atliko Operetės choras, diriguojamas Mykolo Liuberskio, dainuodamas koncerto pradžioje ir pabaigoje. Operos solistė Felicija Pėpenaitė — Vasiliauskienė, akompanuojant Aleksui Mrozinskiui, padainavo liaudies dainų ir operos arijų. Dramos aktorė Asė Dauguvietytė meniškai padeklamavo Nelės Mazalaitės kūrinių "Liepsna žaizdoje".

Vakaro garbės svečių buvo kiti iš Europos atvykę vyšk. V. Brizgys, kuris, perduodamas Europoje pasilikusių lietuvių sveikinimus, pabrėžė, kad Amerikos lietuvių pagalba dabar tenai esantiems lietuviams yra labai reikalinga, negu kada nors anksčiau. Nurodęs, kad dabartinė parama yra permaža, jis prisiminė Amerikoje įsikūrusius tremtinius, kurie daugumoje jau yra gerai pavalgę ir apsirėngę. Kadangi jie materialiai jau yra gerai susitvarkę, tai vyskupas pareiškė, kad jau yra

pats laikas, kada jie patys turi kreiptis į BALFą, prašydami priimti jų aukas Vokietijoje esantiems. Esą, kiekvienas, niekieno neragintas, turi paskirti savo mėnesinę auką, tada tų mūsų senelių, ligonių ir našlaikių išlaikymas Vokietijoje nebus problema.

Po vysk. V. Brizgio kalbėjės prel. J. Balkūnas, ypač išskėlė

senųjų amerikiečių paramą ir pareiškė, kad jų aukos plauks, ligi bus žmonių, paramos reikalingu. Tuoju pat pravedus rinkliavą, suaukota 1190 dol. Buvo aukojusių stambesnė aukom: po 5 ir 10 dol.

Koncertui einant prie pabaigos, paaiškėjo, kad BALFo pirmininkui kan. prof. J. B. Končiui šiemet sukanka 60 metų amžiaus. New Yorko Tremtinių Draugijos vicepirm. Vac. Alksnins visų tremtinių vardu suakutvininką pasveikino, dėkodamas už jo rūpinimąsi tremtinių reikalais. Sukutvininko garbei Operetės Choras kartu su visais susirinkusiais pagiedojo "Ilgiausių Metų".

Nors tuo tarpu dar nebuvo apskaičiuota, kiek ta vajaus savaitė New Yorke sukėlė tremtiniams aukų, bet atrodo, kad bus graži suma, nes vajas vyko visų newyorkiečių jungtinėmis įėjomis.

ALTS 1 SKYRIUS

ir šįkart yra numatęs keletą kultūrinių parengimų, kurių pirmasis numatytas spalio 27 d. Alliance Hall patalpose skyriaus rengia Vytauto Didžiojo mirties minėjimą su paskaita ir menine dalimi. Skyriaus valdyba rūpinasi Brooklynse surengti chigagiečio dramos aktoriaus Stasio Pilkos deklamacijų vakarą, kurio data šiuo metu dar nenustatyta.

N. S.

V. Beliajaus THE DANCE OF LIETUVA

54 lietuvių tautiniai šokiai bei žaidimai

Užsakymus ir pinigų siųsti

DIRVOS redakcijai

Kaina — \$5.